

**ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО**

Факультет філології й журналістики імені Михайла Стельмаха

Кафедра журналістики, реклами та зв'язків з громадськістю

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на тему:
**РАНКОВІ ШОУ НА РАДІО: ІСТОРІЯ, РОЗВИТОК, ЖАНРОВІ
ОСОБЛИВОСТІ**

Студентки IV курсу, групи 4ЖБ
Освітньої програми *Журналістика*
Галузі знань *06 Журналістика*
Спеціальності *061 Журналістика*
Ступеня вищої освіти *бакалавра*
Довбощук Ірини Олексіївни

Науковий керівник: **Завальнюк І. Я.**
професор, доктор філологічних наук

Розширена шкала

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Голова Екзаменаційної комісії	_____	_____
	(підпис)	(ініціали, прізвище)
Члени Екзаменаційної комісії	_____	_____
	(підпис)	(ініціали, прізвище)
	_____	_____
	(підпис)	(ініціали, прізвище)
	_____	_____
	(підпис)	(ініціали, прізвище)

Вінниця – 2025

Зміст

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ХАРАКТЕРИСТИКА РАНКОВИХ ШОУ В ФОРМАТІ РАДІОПЕРЕДАЧІ.....	9
1.1. Поняття, функції та види ранкових шоу на радіо.....	9
1.2. Інформаційне наповнення та особливості проведення ранкових радіо-шоу.....	20
РОЗДІЛ 2. ФОРМУВАННЯ ТА СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ РАНКОВИХ ШОУ НА РАДІО В УКРАЇНІ.....	30
2.1. Історія розвитку ранкових шоу на радіо в Україні	30
2.2. Специфіка сучасних ранкових радіо- шоу.....	37
РОЗДІЛ 3. ЖАНРОВІ ОСОБЛИВОСТІ ТА СТРУКТУРА УКРАЇНСЬКИХ РАНКОВИХ ШОУ НА РАДІО.....	48
3.1. Жанрові формати ранкових шоу на радіо.....	48
3.2. Структурні елементи ранкових шоу на радіо.....	60
ВИСНОВКИ.....	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	74

АНОТАЦІЯ

Довбошук І. О. Ранкові шоу на радіо: історія, розвиток, жанрові особливості. Спеціальність 061 Журналістика; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, Вінниця, 2025. 78 с.

Кваліфікаційна робота присвячена дослідженню ранкових шоу на радіо як специфічного медіаформату, що поєднує в собі інформативність, розважальність та інтерактивну взаємодію з аудиторією. У першому розділі роботи охарактеризовано поняття ранкових шоу, їх основні функції та класифікаційні ознаки, розглянуто типи таких передач. Окрему увагу приділено аналізу інформаційного наповнення та специфіки проведення ефіру в ранковий час. Другий розділ присвячений історії становлення ранкових шоу в українському радіомовленні. Також проаналізовано особливості сучасних українських ранкових шоу, їхню тематику, форматні підходи та комунікаційні стратегії. У третьому розділі досліджено жанрову палітру ранкових радіопрограм, виділено основні формати, що домінують в ефірах, та проаналізовано жанрові поєднання в межах одного шоу. Проаналізовано структурні елементи ранкових програм з урахуванням їх ролі у формуванні цілісного ефіру та забезпеченні залучення аудиторії. Результати дослідження дозволяють поглибити уявлення про ранкові шоу як важливу складову сучасного радіомовлення, а також можуть бути використані в практиці медіапланування, виробництва ефірного контенту та в освітніх програмах з журналістики й медіакомунікацій.

Ключові слова: радіо, ранкове шоу, жанр, формат, ефір, ведучий, аудиторія, контент, структура, комунікація.

ANNOTATION

Dovboshchuk I. O. Morning radio shows: history, development and genre features. Specialty 061 Journalism; Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, Vinnytsia, 2025. 78 p.

The qualification paper is devoted to the study of morning radio shows as a specific media format that combines informativeness, entertainment, and interactive audience engagement. The first chapter defines the concept of morning shows, outlines their main functions and classification features, and examines the types of such programs. Particular attention is given to analyzing the informational content and the specific nature of hosting broadcasts during morning hours. The second chapter focuses on the historical development of morning shows in Ukrainian radio broadcasting. It also analyzes the characteristics of modern Ukrainian morning shows, including their themes, formatting approaches, and communication strategies. The third chapter explores the genre diversity of morning radio programs, highlights the main formats that dominate the air, and analyzes genre combinations within individual shows. Structural elements of morning broadcasts are examined in the context of their role in creating a coherent broadcast and ensuring audience engagement. The findings of the study contribute to a deeper understanding of morning shows as a vital component of contemporary radio broadcasting and can be applied in media planning, content production, and educational programs in journalism and media communications.

Keywords: radio, morning show, genre, format, broadcast, host, audience, content, structure, communication.

Вступ

Актуальність дослідження. У сучасному інформаційному суспільстві радіо залишається одним із найбільш доступних, мобільних і швидкодіючих засобів масової комунікації. Попри стрімкий розвиток цифрових платформ і соціальних мереж, радіо продовжує відігравати важливу роль у повсякденному житті мільйонів слухачів. Особливе місце в сітці мовлення займають ранкові шоу, які формують перше враження про день, задають тон емоційного стану аудиторії та забезпечують базову інформаційну орієнтацію. Саме цей сегмент ефіру вважається одним із найрейтинговіших і стратегічно важливих для радіостанцій, що зумовлює потребу в ґрунтовному вивченні його жанрових, структурних і комунікативних особливостей.

Актуальність теми також зумовлена трансформаціями, які відбуваються у форматах радіомовлення в контексті цифровізації, глобалізації та зміни медіаспоживання. Сучасні ранкові шоу дедалі частіше поєднують риси журналістики, розваг, комерційного продукту й соціального сервісу. Вони трансформуються в багатофункціональні платформи, де важливу роль відіграють інтерактивність, персоналізація контенту, стиль ведучих, темп подачі інформації та музичне оформлення. Водночас спостерігається зміщення від традиційного інформування до жанрової гібридизації, що потребує фахового осмислення й класифікації.

Окреме значення дослідження набуває в українському контексті, де радіо виконує не лише інформаційно-розважальну, а й соціально-об'єднувальну функцію, особливо в умовах війни та національної мобілізації. Ранкові шоу стали одним із ефективних інструментів комунікації між медіа й суспільством, підтримки морального духу та поширення перевіреної інформації. Дослідження їх історичного становлення, жанрової еволюції та змістових компонентів дає змогу зрозуміти, як адаптується радіо до нових викликів, зберігаючи актуальність і довіру з боку аудиторії.

Таким чином, вивчення ранкових шоу на радіо є не лише теоретично

значущим, а й практично корисним для розробки ефективних моделей медіапланування, створення контенту та формування комунікативних стратегій.

Мета роботи – дослідити історію, розвиток та жанрові особливості ранкових шоу на радіо.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні **завдання**:

- 1) визначити поняття, функції та види ранкових шоу на радіо;
- 2) розглянути інформаційне наповнення та особливості проведення ранкових радіо-шоу;
- 3) охарактеризувати історію розвитку ранкових шоу на радіо в Україні;
- 4) з'ясувати специфіку сучасних ранкових радіо-шоу;
- 5) проаналізувати жанрові формати ранкових шоу на радіо;
- 6) описати структурні елементи ранкових шоу на радіо.

Об'єкт дослідження – ранкові шоу в сучасному радіомовленні як форма масової комунікації.

Предмет дослідження – історичний розвиток, жанрові характеристики, структура та функціональні особливості ранкових шоу на українських радіостанціях.

Методи дослідження. У процесі написання кваліфікаційної роботи було застосовано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів, які забезпечили всебічне вивчення феномену ранкових радіо-шоу:

1. Історико-хронологічний метод застосовано для дослідження етапів становлення та розвитку ранкових шоу в контексті еволюції радіомовлення, що дало змогу простежити зміну формату та змісту в різні історичні періоди.
2. Порівняльно-аналітичний метод використано для зіставлення ранкових програм різних радіостанцій, з метою виявлення спільних і відмінних рис, а також тенденцій у жанровій структурі сучасних ранкових шоу.
3. Контент-аналіз дав змогу проаналізувати структурні компоненти

ефірного наповнення ранкових програм, окремі жанрові елементи, хронометраж рубрик, наявність інтерактиву та рекламних блоків.

4. Жанрово-стильовий аналіз допоміг визначити домінуючі жанрові ознаки та стильові характеристики ранкових шоу, зокрема особливості подачі інформації, мовлення ведучих і форм взаємодії зі слухачами.

Джерела дослідження. Інформаційною базою дослідження стали наукові праці вітчизняних і зарубіжних авторів, присвячені теорії масової комунікації, історії радіомовлення, жанровій класифікації медіатекстів, а також сучасним тенденціям розвитку радіо в умовах цифрової трансформації. Використано підручники, монографії, наукові статті з фахових журналів з журналістики, медіазнавства та комунікативістики. Серед використаних джерел слід виокремити праці А. Багмут, Т. Булах, Е. Бурдіної, Н. Вітківської, О. Власюк, В. Гоян, А. Заволоки, Р. Козуб, Е. Кривки, Л. Куликової, В. Лизанчук, Ю. Любченко, М. Мельник, О. Морозової, А. Полісученко, Я. В. Скуратівської, Я. Усольцевої, Н. Цімох, А. Чепорнюк, К. Чорної, Т. Шальман. Емпіричну базу дослідження склали аудіозаписи ефірів ранкових шоу провідних українських радіостанцій (зокрема «Хіт FM», «Люкс FM», «Радіо НВ», «Промінь» та ін.), офіційні сайти та соціальні мережі цих медіа, що надали доступ до первинних матеріалів для контент-аналізу.

Наукова новизна кваліфікаційної роботи. Наукова новизна роботи полягає в комплексному підході до вивчення ранкових радіо-шоу як специфічного формату сучасного аудіомовлення, що поєднує інформаційні, розважальні та комунікативні функції. У дослідженні проаналізовано трансформацію жанрової природи ранкових програм у контексті змін у медіаспоживанні та цифровізації радіо. Запропоновано узагальнену типологію сучасних українських ранкових шоу на основі жанрово-стильових і структурних характеристик. Уперше систематизовано структурні елементи типових ранкових ефірів, визначено їхню функціональну спрямованість і динаміку змін. Робота також поглиблює уявлення про роль ранкових шоу як

складової стратегії брендування радіостанцій і засобу формування емоційно-контактної аудиторії.

Теоретичне та практичне значення одержаних результатів.

Теоретичне значення дослідження полягає у систематизації знань про ранкові шоу як окремий жанровий і форматний тип радіомовлення. У роботі узагальнено наукові підходи до класифікації радіопередач, розкрито специфіку інформаційно-комунікативного наповнення ранкових ефірів, а також поглиблено уявлення про трансформацію жанрових форм у процесі цифровізації медіа. Вивчення історії становлення ранкових радіо-шоу в Україні сприяє осмисленню динаміки розвитку національного радіопростору як частини медіакультури. Практичне значення результатів полягає в можливості їх використання у фаховій підготовці майбутніх журналістів, зокрема в курсах із радіожурналістики, жанрознавства та медіапланування. Узагальнені структурні моделі ранкових шоу можуть бути застосовані у процесі створення власних програм як орієнтир для формування ефективного ефірного контенту. Крім того, напрацьовані висновки можуть бути корисними радіоредакторам і продюсерам для вдосконалення програмних сіток та розроблення стратегій взаємодії зі слухацькою аудиторією в умовах сучасного інформаційного середовища..

Структура кваліфікаційної роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, що об'єднують шість підрозділів, висновків та списку використаних джерел (61 найменування). Загальний обсяг роботи становить 78 сторінок, основний текст викладений на 73 сторінках.

Розділ 1. ХАРАКТЕРИСТИКА РАНКОВИХ ШОУ В ФОРМАТІ РАДІОПЕРЕДАЧІ

1.1. Поняття, функції та види ранкових шоу на радіо

Впродовж останніх десятиліть спостерігається чітка тенденція зростання частки розважального контенту в радіоефірі. Це пов'язано з активним розвитком ринкових відносин і появою так званих «комерційних» радіостанцій, які підпорядковують зміст ефіру інтересам масової аудиторії. Прибуток таких радіостанцій, як відомо, залежить від реклами та спонсорства, обсяг яких прямо пов'язаний із рейтингом станції, що, у свою чергу, визначається її здатністю привабити як реальну (цільову), так і потенційну аудиторію. Як свідчать соціологічні дослідження, рейтинг ефіру значною мірою визначається наявністю розважального контенту, роль якого зростає абсолютно в усіх засобах масової інформації. Саме це стало причиною появи на радіо такого виду програми, як ранкове шоу.

Науковець Н. Вітковська відзначає, що термін «шоу» (розмова-вистава), який є дещо парадоксальним для радіо, був запозичений радіожурналістами у теоретиків телебачення й міцно увійшов до їхнього професійного лексикону. Ранкове шоу сформувалося як окремий вид радіомовлення зі своєю унікальною стилістикою, побудовою та функціональним призначенням в ефірі. Його невід'ємною рисою є високий рівень інтерактивності. Особливості такої програми обумовлені як форматом конкретної радіостанції, так і специфікою сприйняття контенту у ранковий період. Структура ранкового шоу тісно пов'язана з віковими характеристиками та запитамі цільової аудиторії [4, с. 315].

Кожна радіостанція, яка прагне закріпитися на ринку радіомовлення та забезпечити стабільне зростання аудиторії, повинна ретельно враховувати особливості сприйняття інформації у різні часові відрізки доби. Особлива увага приділяється ранковому блоку ефіру, який охоплює часовий проміжок приблизно з шостої до одинадцятої години ранку. Саме в цей період більшість

слухачів розпочинає свій день: вирушає на роботу, перебуває в автомобілях, громадському транспорті чи збирається вдома. Таким чином, ранок є найважливішим і найпотужнішим сегментом ефірного дня, оскільки має потенціал охопити найширше коло слухачів.

Ранкове мовлення виконує стратегічну функцію – саме воно формує перше враження про радіостанцію у свідомості аудиторії. За словами дослідниці А. Заволоки, пік слухацької активності припадає на період з дев'ятої до одинадцятої години, коли наймасовіше вмикається радіо. Тому контент, який транслюється в цей час, повинен бути максимально якісним, змістовним, водночас легким і приємним для сприйняття [9].

Крім того, як зазначає О. Власюк, ранкове шоу виступає концентрованим відображенням усього добового мовлення радіостанції. Саме за рівнем його організації, динамікою та змістовним наповненням слухач часто оцінює всю діяльність медіа. Якщо ранкова програма виявиться вдалою, цікавою та професійною, велика ймовірність, що слухач залишиться з цією радіостанцією на довший час, формуючи стійке інформаційне уподобання [5].

Отже, ранкове шоу на радіо – це спеціалізований тип радіоефіру, що транслюється у ранковий часовий проміжок, зазвичай між 6:00 і 10:00 (іноді до 11:00), і має на меті привернути увагу максимально широкої аудиторії, яка розпочинає свій день. Це один із найпопулярніших і рейтингових форматів у радіомовленні, оскільки ранковий час вважається «прайм-таймом» у радіо-індустрії: люди в цей період готуються до роботи, їдуть у транспорті, виконують побутові справи й активно споживають медіа-контент.

На думку Ю. Любченка, ранкові радіо-шоу становлять окрему форму музично-інформаційно-розважальних програм, які поєднують у собі різноманітний контент, орієнтований на широку слухацьку аудиторію. До складу таких програм традиційно входять: новинні блоки, довідкова та актуальна інформація, музичні треки, а також елементи інтерактиву та розваг – зокрема, діалоги між ведучими, ігрові вставки, конкурси й розіграші призів.

Ключовим інструментом подачі інформації в ранкових шоу виступає усне мовлення, тобто слово, яке використовується не лише як засіб передачі змісту, а й як виразний художній інструмент. У таких програмах часто застосовуються стилістичні прийоми, зокрема голосові трансформації, спецефекти, інтонаційне гротескне підсилення (наприклад, ефект «Буратіно» або голосовий грим). Ці засоби додають динаміки та емоційного забарвлення ефіру, роблячи його більш живим і привабливим для слухача. Використання таких аудіовізуальних (у межах радіо-формату) прийомів сприяє активізації психічних процесів слухача – уваги, уяви, сприйняття та емоційної залученості. Це, у свою чергу, покращує засвоєння інформації і створює відчуття розслабленості та комфорту, дозволяючи слухачам не лише інформуватись, а й отримувати задоволення від взаємодії з ефіром [16, с. 85].

А. Заволока визначає наступні особливості ранкового радіо-шоу:

1. Музичний супровід. Однією з головних особливостей є добір музики, знайомої слухачу. У ранкові години перевагу надають хітам – перевіреним композиціям, які вже набули популярності. Це пояснюється тим, що в цей період аудиторія переважно зайнята іншими справами (збори на роботу, сніданок, дорога), тому прослуховування не має бути надмірно інтелектуально чи емоційно навантаженим. Уникнення стильових контрастів – наприклад, між репом, роком і клубною музикою – допомагає зберігати збалансований емоційний фон. Також не рекомендується транслювати маловідомі або нові треки, які потребують підвищеної уваги до тексту. Найкращим вибором для ранкового ефіру є енергійна, позитивна, ритмічна та коротка за тривалістю музика, яка підтримує активний настрій.

2. Принцип чергування музичних композицій. Ранковий ефір вирізняється гнучкістю та м'якістю у музичній сітці. Якщо вдень чи ввечері часто практикується створення авторських добірок або тематичних музичних блоків, то зранку фонотека формується за принципом темпо-ритмічної рівноваги. Це означає, що композиції не повинні мати крайніх відмінностей у стилістиці чи емоційному забарвленні, аби не створювати внутрішніх

контрастів для слухача. Зокрема, у ранковому ефірі рідко використовують підбірки творів одного виконавця або композитора, оскільки це уповільнює загальний динамічний ритм програми.

3. Часовий інтервал трансляції. Як правило, ранкові шоу виходять у прямий ефір із 7:00, хоча деякі радіостанції можуть починати ще раніше – з 6:00. Середня тривалість таких програм становить 3–4 години, що відповідає піковому періоду ранкової активності населення. Саме в ці години формується основне денне охоплення аудиторії.

4. Інформаційний контент. Подання новин у ранковому шоу має бути структурованим, легким і оперативним. Рекомендується подавати інформацію двічі на годину, у вигляді двох окремих інформаційних блоків. Перший з них, зазвичай, виходить на початку години й містить сухі, максимально лаконічні та нейтральні за тоном факти, без зайвих деталей і негативних емоцій. Другий блок подається як короткий дайджест – перелік головних новин «однією стрічкою». Такий формат дозволяє слухачеві швидко орієнтуватися в подіях, не занурюючись у складні аналітичні матеріали.

5. Особистість радіоведучих. Одна з найважливіших складових успіху ранкового радіо-шоу – це харизматичність, комунікативна майстерність та імідж ведучих. Слухачі, як правило, позитивно сприймають програми, у яких провідну роль відіграють енергійні, дотепні та відкриті до спілкування особистості. Особливе значення мають живі діалоги між ведучими, а також їх безпосередня взаємодія з аудиторією – через телефонні дзвінки, месенджери або соціальні мережі. Вікторини, розіграші, обговорення актуальних тем – усе це формує відчуття причетності слухача до радіоефіру, створюючи ефект «живої присутності». Крім того, у форматі ранкового шоу важливе значення має оперативність та лаконічність подачі інформації. Ведучі мають швидко орієнтуватися в потоці новин і подій, вчасно повідомляти актуальні короткі повідомлення: час, погодні умови, ситуацію на дорогах, тощо. Такий контент повинен бути динамічним і ненав'язливим, не відволікати слухача від його справ, але водночас підтримувати інформаційний ритм ранку.

6. Спеціальні рубрики як засіб персоналізації контенту. Невід'ємною частиною більшості ранкових програм є тематичні рубрики, які значно урізноманітнюють ефір та створюють стабільні «якорі» уваги слухачів. Особливо популярними серед аудиторії є такі формати, як: вітання іменинників, щоденні гороскопи, корисні поради для дому, огляди преси, анекдоти чи гумористичні мініатюри. Ці елементи ефіру виконують не лише розважальну, а й психоемоційну функцію – знижують рівень стресу, покращують настрій, створюють атмосферу близькості та легкості. Інтерактивність, що виникає під час таких рубрик (наприклад, коли слухач може привітати знайомих або поділитися порадою), поглиблює залучення аудиторії до радіoproграми. Участь у конкурсах, можливість виграти приз чи бути згаданим у прямому ефірі – це також мотиваційні чинники, що стимулюють слухачів регулярно повертатися до обраної радіостанції.

7. Запрошені гості. Іншою важливою складовою ранкового шоу є участь запрошених гостей – публічних осіб, артистів, музикантів, блогерів, експертів або просто цікавих персон. Їх поява в ефірі надає програмі живого людського виміру та розширює тематику шоу. Часто такі бесіди мають дружній, невимушений характер, що добре відповідає загальній стилістиці ранкового мовлення. У деяких випадках інтерв'ю з гостями записують заздалегідь, у інших – ведуть розмову в прямому ефірі або телефоном, що дозволяє оперативно реагувати на події та підтримувати актуальність контенту. Завдяки залученню відомих осіб, радіо-шоу не лише підвищує свій рейтинг, а й створює ефект авторитетного джерела інформації, що поєднує у собі як розважальні, так і пізнавальні елементи [9].

Вчені Н. Вітковська та Т. Андрєєва наголошують, що ключовою функцією ранкового радіо-шоу є забезпечення ефективної комунікації з аудиторією шляхом задоволення її актуальних психологічних потреб, а також урахування часових обмежень, характерних для ранкового періоду доби. Це означає, що формат програми має бути адаптований до ритму повсякденного життя слухачів, які, як правило, перебувають у стані підготовки до робочого

дня, мають обмежену кількість вільного часу та потребують швидкої, легкої для сприйняття, позитивно забарвленої інформації. У цьому контексті ранкове шоу виконує комплексну психоемоційну функцію: воно не лише інформує, а й мотивує, підвищує настрій, створює відчуття стабільності та супроводу, що є надзвичайно важливим для формування позитивного початку дня [4, с. 316].

До функцій ранкових шоу на радіо можна також віднести інформаційну, розважальну, комунікативну, соціальну та мотиваційну (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Основні функції ранкових радіо-шоу

Функція	Характеристика	Прояв у ранковому шоу
Інформаційна	Забезпечення слухачів актуальними, стислими та оперативними повідомленнями	Новини, зведення погоди, огляди трафіку, економічні чи політичні дайджести, короткі огляди преси
Розважальна	Створення приємної емоційної атмосфери, зниження стресу	Музика, анекдоти, курйози, інтерактивні ігри, гумористичні діалоги ведучих
Комунікативна	Налагодження діалогу з аудиторією, стимулювання зворотного зв'язку	Дзвінки слухачів у студію, коментарі з соцмереж, вікторини, конкурси, привітання
Соціальна	Формування відчуття єдності, спільноти, підтримка соціальних зв'язків	Обговорення тем, близьких для широкої аудиторії, участь публічних осіб, згадки про суспільно значущі події
Мотиваційна	Надання позитивного імпульсу на початку дня, стимулювання до дій	Поради на день, надихаючі історії, музика з енергійним настроєм, ведучі з оптимістичним тоном

Ранкові радіо-шоу виконують інформаційну функцію шляхом оперативної трансляції актуальних, лаконічних і легких для сприйняття повідомлень, що відповідають потребам аудиторії у першій половині дня. У цей час слухачі, зазвичай, перебувають у стані підвищеної активності, готуючись до роботи, пересуваючись містом або виконуючи рутинні домашні справи. Це зумовлює необхідність стислої подачі новинного контенту, з акцентом на найбільш важливих та практично корисних аспектах – погодні умови, ситуація на дорогах, економічні огляди, короткі зведення політичних подій, курси валют тощо. Особливістю ранкового мовлення є уникнення

перенасичення ефіру складною або надмірно аналітичною інформацією. Переважає формат інформаційних дайджестів, які дозволяють слухачам швидко ознайомитися з найважливішими подіями за мінімальний час. Така структура контенту сприяє підтриманню інформаційної орієнтації слухача у динамічному соціальному середовищі.

Розважальна функція є невід'ємною складовою ранкового радіо-шоу та відіграє ключову роль у формуванні позитивного емоційного тону ефіру. Основним завданням у цьому контексті є зниження рівня стресу та напруги, що часто супроводжують ранкові години. Завдяки вдалому поєднанню музичних композицій, гумористичних вставок, анекдотів, розіграшів, інтерактивних конкурсів, програма створює атмосферу легкості та доброзичливості, яка позитивно впливає на емоційний стан слухача. Ведучі, використовуючи інтонаційні засоби виразності, гру слів, несподівані жарти, сприяють формуванню стійкого інтересу до ефіру. Музичне наповнення зазвичай включає відомі хіти та енергійні треки, які створюють динамічний фон і підвищують настрій. Розважальний компонент ранкових шоу є інструментом емоційної компенсації, що дозволяє слухачу почати день із позитивного імпульсу.

Комунікативна функція реалізується через інтерактивність ефіру, яка забезпечує двосторонній зв'язок між радіостанцією та аудиторією. Слухачі мають змогу долучатися до ефіру шляхом телефонних дзвінків, голосувань, повідомлень у соціальних мережах, коментарів у месенджерах тощо. Така форма участі формує ефект присутності та персональної причетності до інформаційного процесу. Особливого значення в цьому аспекті набуває роль ведучого як модератора діалогу, який не лише інформує, а й активно слухає, реагує на думки слухачів, коментує їхні звернення та включає їх у структуру програми. Завдяки цьому формується медіа-простір колективної комунікації, де аудиторія не є пасивним споживачем контенту, а активним співтворцем ефіру. Це сприяє підвищенню рівня довіри до радіостанції, зміцненню емоційного зв'язку та розширенню аудиторної бази.

Соціальна функція ранкового шоу полягає у відображенні та підтримці соціальної реальності, сприянні соціалізації, комунікації та адаптації слухачів у суспільному просторі. Через обговорення актуальних суспільних подій, проблем сім'ї, освіти, здоров'я, культурних ініціатив радіо стає платформою громадської думки, що відображає потреби, інтереси та настрої широкої аудиторії. Окрім того, ведучі часто відіграють роль соціальних лідерів, які формують певні морально-етичні орієнтири, нав'язують зразки поведінки, стилю життя, ставлення до подій. Соціальна функція також реалізується через залучення експертів, представників громадських організацій, публічних осіб, які обговорюють проблематику, важливу для суспільства в цілому. Таким чином, ранкове шоу стає не лише джерелом розваги чи новин, а інструментом соціального впливу.

Мотиваційна функція ранкових радіо-шоу орієнтована на підтримання внутрішньої активності слухача, стимулювання до дій, формування позитивного ставлення до нового дня та власних обов'язків. Ця функція тісно пов'язана з подачею контенту, що сприяє самоактуалізації, натхненню, зміцненню віри у власні сили. У межах ранкових шоу мотиваційний ефект досягається через надихаючі історії успіху, життєві приклади, поради для ефективного дня, дотепні цитати, які заохочують до дій. Також енергійна музика, динаміка мовлення ведучих, оптимістичний тон подачі – усе це сприяє мобілізації психофізіологічних ресурсів слухача. У певному сенсі, ранкове шоу виконує роль «пускового механізму» для продуктивного початку дня, задаючи темп, ритм і позитивний настрій.

Далі розглянемо типологію ранкових шоу на радіо. Науковець Я. Усольцева стверджує, що всі ранкові радіо-шоу можна класифікувати за трьома основними ознаками: з позиції контенту, за кількісним складом ведучих та за обсягом звучання [51, с. 165]. Ця класифікація деталізована в табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Види ранкових радіо-шоу

Класифікаційна ознака	Види	Коротка характеристика
3 позиції контенту	Інформаційне радіо-шоу	Основний акцент зроблено на подачі новин, аналітики, зведень погоди, трафіку, оглядів преси.
	Розважальне радіо-шоу	Спрямоване на створення позитивного емоційного фону: жарти, конкурси, інтерактив, музика.
	Змішане радіо-шоу	Поєднує інформаційні та розважальні блоки; найпоширеніший тип для широкої аудиторії.
За кількісним складом ведучих	Моношоу	Програму веде один радіоведучий, часто із чітко визначеною роллю та стилем спілкування.
	Полішоу	Програму веде пара або кілька ведучих, що дозволяє створити динамічний діалог, гумор, суперечки.
За обсягом звучання	Коротке радіо-шоу	1-2 години ефіру, зазвичай у форматі дайджесту або прискореного подання ключової інформації.
	Середнє радіо-шоу	2,—3 години, класична тривалість більшості ранкових шоу, дозволяє збалансувати контент.
	Довге радіо-шоу	Більше 3 годин; підходить для великих радіостанцій із розгалуженою сіткою інтерактивів і гостей.

Інформаційне радіо-шоу орієнтоване на актуальне, об'єктивне та оперативне інформування слухацької аудиторії. Основною метою такого типу програми є забезпечення споживачів радіо-контенту суспільно значущою інформацією у зручному форматі. Ведучі зазвичай подають новини політики, економіки, культури, соціального життя, включаючи погодні зведення, новини транспорту, біржові котирування тощо. Подібні шоу мають високий ступінь структурованості, перевагу надають стислому, формалізованому мовленню, а інформація подається блоками, які чергуються з музичними фрагментами. Психологічною особливістю інформаційних ранкових програм є створення ефекту «інтелектуального пробудження» слухача.

В свою чергу, як відзначає А. Полісученко, розважальні шоу мають на меті формування позитивного емоційного настрою слухача в ранковий час, який є критичним у формуванні загального тону дня. Основу контенту складають гумористичні діалоги ведучих, розіграші, інтерактиви з аудиторією (вікторини, конкурси, привітання), а також легка й ритмічна музика. Стиль подачі – неформальний, дружній, іноді – театралізований. У цих шоу широко застосовуються паралінгвістичні засоби (інтонації, стилізації голосу, звукові ефекти), що сприяє емоційній залученості слухача.

Соціально-психологічна функція розважального шоу полягає у зниженні ранкового стресу, мобілізації внутрішніх ресурсів особистості, формуванні позитивної установки на день [21, с. 92].

Змішаний тип ранкових шоу є найпоширенішим у сучасному радіоефірі, адже забезпечує комплексне задоволення як інформаційних, так і емоційних потреб аудиторії. Такі програми поєднують структуровані новинні блоки, короткі інтерв'ю, огляди ЗМІ, погоду, транспортні зведення з елементами гумору, інтерактивами, легкою популярною музикою. Вони дозволяють гнучко адаптуватися до ширшої цільової аудиторії, враховуючи її вікові, професійні та соціальні характеристики. Успішне змішане шоу здатне не лише інформувати, а й формувати довіру, прихильність слухачів до бренду радіостанції.

Моношоу характеризується присутністю лише одного ведучого, який несе повну відповідальність за змістовне, емоційне та стилістичне наповнення ефіру. Такий формат вимагає від ведучого високого рівня професійної компетентності, володіння технікою мовлення, почуттям темпу та ритму мовного потоку. Ефективне моношоу ґрунтується на персоналізації мовлення, де ведучий формує образ «друга» або «співрозмовника», що супроводжує слухача в його ранковій рутині. Водночас відсутність діалогової динаміки може знижувати емоційну варіативність програми.

Полішоу передбачає ведення ранкової програми двома або більше ведучими, які взаємодіють у форматі діалогу або полілогу. Така модель створює додаткову енергетику, комунікативну насиченість і природність мовлення, що позитивно сприймається слухачами. Наявність кількох голосів і точок зору сприяє підвищенню когнітивного інтересу та розширенню спектру тем, що обговорюються. Особливо ефективно полішоу працює у розважальному або змішаному форматах, де ведучі виконують різні соціальні ролі (іронічний – серйозний, оптиміст – реаліст), забезпечуючи психологічну динаміку ефіру [59].

Коротке шоу триває до 2 годин та орієнтоване на слухачів з високою

динамікою ранкового розпорядку, яким важливо швидко отримати стисну інформацію. Такий формат зазвичай концентрується на подачі найнеобхідніших новин, огляду ситуації на дорогах, прогнозу погоди, а також кількох коротких розважальних рубрик. Музичний контент у таких шоу часто використовується як фоновий, а темп мовлення – пришвидшений. Перевагою є висока інформативна щільність, проте недоліком – обмежена глибина охоплення тем.

Радіо-шоу середнього формату триває 2,5–3 години і є найбільш поширеним у загальнонаціональному та регіональному ефірі. Така тривалість дозволяє гнучко поєднувати інформаційні, музичні та інтерактивні сегменти. Ведучі мають змогу поступово розкривати теми, проводити рубрики, організовувати прямі включення слухачів або гостей. Середнє шоу забезпечує баланс між кількісними й якісними показниками ефірного продукту, зберігаючи високу увагу слухача у ранковий період.

Довге радіо-шоу триває понад 3 години й розраховане на широку аудиторію з різним графіком початку дня. Це формат із найбільш розгалуженою структурою: тут можуть бути великі тематичні блоки, регулярні включення гостей, гнучкі інтерактивні елементи, тематичні музичні добірки, аналітичні підрубрики. Довге ранкове шоу потребує високого рівня планування, наявності редакційної підтримки, адже його зміст має залишатися динамічним і різноманітним протягом усього ефірного проміжку. Подібні шоу створюють найбільше інформаційно-комунікативне навантаження, виконуючи і соціальні, і освітні, і розважальні функції.

Розглянуті види ранкових радіо-шоу демонструють різноманіття підходів до створення ефективного та привабливого мовлення для аудиторії. Це дозволяє радіостанціям цілеспрямовано формувати програмний продукт відповідно до очікувань слухачів, їх ритму життя та інформаційних потреб.

1.2. Інформаційне наповнення та особливості проведення ранкових радіо-шоу

Інформаційне наповнення ранкових радіо-шоу є структурно й змістовно важливою складовою, що забезпечує не лише функціональну корисність контенту, а й виконує завдання підвищення уваги, формування позитивного ставлення до радіостанції та зміцнення комунікативного зв'язку з аудиторією. У межах ранкових слотів слухачі прагнуть отримати не лише емоційне підживлення, а й максимально лаконічну, стиснуту та релевантну інформацію, що дозволяє орієнтуватися у подієвому полі нового дня.

Ранкове шоу на радіо включає в себе багато складових елементів. Саме слово «шоу» відображає «візуальний» характер спілкування: у перекладі з англійської «show» означає «показувати». Втім, здатність радіо створювати ефект віртуальної візуалізації у уяві слухача, як видається, знімає питання доречності використання терміну «шоу» у практиці радіомовлення. Радіостанції для створення нових програм запозичили термін і структуру «ток-шоу» з телебачення. Стандартна схема функціонування шоу на радіо може нагадувати структурну організацію телевізійного аналога – телешоу. Відомими складовими телешоу є: ведучий, глядачі, гості у студії та, найголовніше, загальна аудиторія засобів масової інформації. Водночас структура шоу на радіо може повністю «відхилятися» від звичної телевізійної моделі [56, с. 163].

На думку В. Любченко, ранкові радіо-шоу, що функціонують у межах музично-розважального формату, ґрунтуються на базовій формулі контенту: «інформація + музика». Такий підхід забезпечує не лише інформування аудиторії, а й формування позитивного емоційного тону на початку дня. Прикладами реалізації цього формату можуть слугувати програми на українських комерційних радіостанціях, зокрема: «Бодрячок» на «Нашому радіо», «Будильник-шоу» на «Радіо Байрактар», «Зарядка» на «Люкс-FM», «Камтугеца» на радіо «Рокс» та «Хеппі Ранок» на «Хіт-FM». Водночас, дослідник підкреслює, що розважальна складова не є лише другорядним елементом структури програми, а виступає ключовим засобом реалізації основної мети ранкового шоу – створити в слухача відчуття емоційної

піднесеності, життєрадісності, внутрішнього тону на весь день. Саме тому, окрім традиційних інформаційних блоків (новини, погода, дорожня ситуація, гороскопи), у ранкових ефірах широко використовуються інтерактивні формати, такі як радіо-ігри («Гра в слова» на «Хіт-FM») чи гумористично-розважальні програми («Хеппі Ранок» на «Хіт-FM»), які підсилюють комунікативний контакт між ведучими та аудиторією та сприяють формуванню довіри й емоційного зв'язку з радіостанцією [16, с. 83].

Розглянемо інформаційне наповнення ранкових радіо-шоу у вигляді табл. 1.3.

Таблиця 1.3

Інформаційне наповнення ранкових радіо-шоу

Компонент	Зміст	Функціональне значення
Музика	Найчастіше це популярні хіти, знайомі композиції, ритмічна, легка для сприйняття музика	Створює фон для ефіру, задає емоційний настрій, сприяє релаксації або активізації слухача
Випуски новин	Стислий виклад головних подій у країні та світі (2 рази на годину або щопівгодини)	Інформує про актуальні події, дозволяє слухачу бути в курсі важливого без потреби додаткового джерела
Прогноз погоди	Інформація про температуру, атмосферні явища, штормові попередження, погодні тенденції	Допомагає слухачу спланувати день, одяг, транспорт та інші побутові рішення
Розважально-пізнавальні рубрики	Гороскопи, привітання, анекдоти, поради, огляди ЗМІ, святкові дати	Підвищують емоційний комфорт, створюють ефект близькості з ведучими, активізують аудиторію
Анонси подій дня	Інформація про події в місті, культурне життя, вихід телепередач, фільмів, концертів	Орієнтує слухачів у можливостях дозвілля, заохочує до участі в суспільному житті
Експертні коментарі	Короткі включення фахівців з різних галузей – економіки, медицини, соціології тощо	Поглиблюють розуміння новин, підвищують довіру до контенту, створюють ефект аналітичного супроводу
Інтерактивні інформаційні рубрики	Опитування, голосування, відповіді на запитання слухачів, коментарі в прямому ефірі	Підсилюють зворотний зв'язок, стимулюють активність аудиторії, підвищують лояльність до програми
Реклама	Комерційні блоки, іміджева реклама, спонсорські згадки	Основне джерело доходу радіостанцій; також поєднується з порадами, оглядами, інформуванням

У контексті ранкового шоу, що використовує музичні композиції на комерційному радіо, варто звернути увагу на думки фахівців щодо

необхідності узгодження чергування музичних планів із швидкою зміною ранкових занять людини. На комерційних радіостанціях у межах ранкового ефіру намагаються уникати стильових крайнощів (хард-року, репу, дискотечного денсу з надмірно жорстким ритмом тощо). Відомо, що вранці краще сприймається знайома музика (винятково хіти), оскільки абсолютно нові пісні можуть дратувати, змушуючи прислухатися до змісту, тоді як у цей час слухачі зазвичай збираються на роботу та покидають дім.

В ранкових радіо-шоу музичні композиції мають бути енергійними та досить короткими (від двох з половиною до трьох з половиною хвилин, але в будь-якому разі не більше чотирьох хвилин). Як виняток допускаються й повільні лірико-романтичні композиції, проте лише з «гарячої» ротації – тобто пісні, які самі слухачі обирають шляхом голосування, виводячи їх на вершини хіт-парадів, тим самим вказуючи на готовність слухати ці твори досить часто. Як відомо, такі пісні надзвичайно улюблені серед аудиторії й можуть сприйматись у будь-який час доби, але при цьому їхня кількість дуже обмежена [6, с. 64].

Випуски новин є ключовим інформаційним компонентом ранкового радіо-шоу, що виконує важливу функцію оперативного інформування слухачів у період початку активного дня. Наукові джерела свідчать про те, що ранковий час доби вважається оптимальним для подачі коротких, стислих, але змістовних новинних блоків, оскільки в цей період слухачі перебувають у стані когнітивної готовності до сприйняття важливої суспільно значущої інформації, але водночас обмежені в часі. Тому подача новин у ранковому ефірі має відповідати певним комунікативним та стилістичним параметрам – бути лаконічною, фактологічно насиченою та звільненою від зайвої аналітики чи емоційного навантаження.

Типовою практикою для більшості комерційних радіостанцій є випуск двох блоків новин на годину: перший подається на початку години та містить головні події з максимально оперативною подачею, другий – у форматі «новин одним рядком», де стисло перераховуються основні теми без їх

розгорнутого коментаря. Такий підхід демонструє, наприклад, радіостанція «Хіт FM» у шоу «Хеппі Ранок» [47], де новини подаються в режимі швидкої інформаційної вставки між музичними композиціями, що дозволяє слухачеві залишатися в курсі подій без порушення ритму ранкових справ.

Особливу увагу приділяється тематиці новин: перевага надається суспільно-політичним подіям, актуальним питанням економіки, транспортної ситуації в місті, коротким повідомленням про погодні умови та безпекову ситуацію. Зміст таких повідомлень має відповідати принципам новинної журналістики – точності, об'єктивності, своєчасності та суспільній значущості. Так, на радіо «НВ» ранкові випуски новин будуються за принципом «максимум за мінімум часу», де, згідно з внутрішніми стандартами редакції, кожен інформаційний блок не перевищує 3 хвилин, що дозволяє залишатися в межах динамічного формату шоу [38].

Варто також зазначити, що структура новинних випусків у ранковому шоу нерідко доповнюється експрес-коментарями експертів або короткими аудіофрагментами з офіційних виступів. Наприклад, в ефірі «Українського радіо» ранкові новини включають фрагменти звернень урядовців, аналітиків або представників місцевої влади, що забезпечує слухачам не лише фактологічний, а й контекстуальний рівень розуміння подій [49].

Важливим елементом в структурі ранкового радіо-шоу є прогноз погоди. Метеоінформація подається у щільному зв'язку з іншими оперативними блоками – новинами, дорожньою ситуацією, короткими включеннями з соціальних мереж, і функціонує як смислова й темпоральна «в'язка», що структурує сприйняття слухачем всього інформаційного потоку. Наприклад, у ранковому шоу на радіо «НВ» прогноз погоди включено до блоку новин із чітким ритмом подачі: ведучі озвучують погодні умови не лише в Києві, а й у кількох інших містах України, що виконує об'єднавчу функцію і створює ефект присутності в національному інформаційному просторі [38]. У ранковому ефірі радіо «Промінь» прогноз погоди нерідко подається у синтезі з культурними чи соціальними повідомленнями, зокрема

при анонсуванні подій на відкритому повітрі, що надає йому додаткової контекстуальної ваги [34]. Таким чином, метеорологічна інформація виходить за межі суто прикладної функції і набуває рис комунікативного маркера, який фіксує точку входу в поточний день у свідомості слухача.

Особливою рисою ранкового радіо-шоу є наявність розважально-пізнавальних рубрик. До таких рубрик зазвичай належать привітання іменинників, щоденні гороскопи, поради домогосподаркам, короткі огляди преси, анекдоти, згадки про свята та пам'ятні дати тощо. Ці елементи слугують не лише інформативними вставками, а й засобами створення емоційного резонансу із слухачем. Завдяки своїй неформальності та легкому тону вони знижують інформаційне навантаження, дозволяючи аудиторії комфортно входити в інформаційний простір нового дня.

Так, своєрідною соціальною практикою в межах ефіру виступає рубрика привітань і побажань, яка активно використовується, зокрема, на «Перець ФМ», де слухачі надсилають іменні звернення, а ведучі озвучують їх в ефірі [33]. Така практика перетворює радіо на інструмент особистісної комунікації в публічному просторі, дозволяючи слухачеві відчувати себе не лише споживачем, а й співучасником інформаційного процесу. Аналогічну функцію виконує озвучення важливих дат і свят у форматі «Цього дня» на «Радіо Культура», де інформація про історичні події чи культурні ювілеї подається у синтезі з елементами просвітництва, формуючи підґрунтя для інтелектуальної рефлексії вже в ранковий час [29].

Невід'ємною складовою ранкових радіо-шоу є ігровий компонент є. Як зауважують Я. Скуратівська та Я. Жежера, гра є універсальною формою взаємодії, яка не має жорстких вікових обмежень. Вона однаково приваблива як для дитячої аудиторії, так і для молоді, адже частково компенсує дефіцит ігрових вражень із дитинства. Особи середнього віку також охоче беруть участь у таких іграх, хоча для них головною мотивацією часто є цікава концепція програми, можливість виграти приз або бажання привернути до себе увагу [48, с. 22].

Більшість радіо-шоу побудовані за ігровим принципом. Їхня структура зазвичай передбачає участь двох сторін: тієї, яка ініціює розіграш, і тієї, що стає його об'єктом. У ефірі часто лунають жарти й розіграші, які іноді супроводжуються заохоченням у вигляді подарунка, якщо слухач здогадається, що його розігрують. Такий підхід додає динаміки та інтерактивності програмі, роблячи її привабливішою. Яскравим прикладом подібного формату є шоу «Твердий горішок» на «Люкс FM». У межах цієї програми ведучі телефонували випадковим слухачам на робочі місця, попередньо знаючи сферу діяльності організації. Виходячи з цього, вони формували набір із чотирьох запитань, які залишали у вигляді голосового повідомлення. Відповідаючи на них, респондент мав знову відповісти на той самий блок питань. Переможцем визнавався той учасник, який проявив найбільшу витримку та правильно назвав радіостанцію, що влаштувала розіграш [16, с. 83].

Анонси подій дня в ранковому радіо-шоу виконують функцію оперативного інформування та орієнтації слухача в актуальному суспільному контексті. Вони структурують інформаційний простір ефіру, задаючи темп і змістовні акценти нового дня. Як інформаційний компонент, ці анонси формують когнітивну рамку подальшого сприйняття новин, допомагають слухачеві визначити пріоритети уваги та прогнозувати перебіг важливих подій у соціально-політичному, культурному чи економічному житті.

Експертні коментарі в ранковому радіо-шоу є важливим інформаційним компонентом, який надає слухачеві не лише фактичну, а й аналітичну інтерпретацію подій. У форматі ранкового ефіру експертні включення зазвичай мають компактну форму, адаптовану до високого темпу програми, але зберігають змістовну насиченість. Наприклад, у проєкті «Ранковий формат» на «Українському радіо» [49] журналісти регулярно залучають політологів, економістів або військових аналітиків для пояснення актуальних подій, як-от зміни в законодавстві, макроекономічні прогнози чи міжнародна політика. Такі коментарі сприяють кращому засвоєнню складної інформації,

оскільки перекладають її з професійної мови на доступну для широкої аудиторії. Ще одним прикладом є програма «Ранок на Прямому» на радіо «Прямий FM» [35], у якій до ефіру запрошували експертів у сферах медицини, освіти, безпеки – залежно від тематики новинного дня. У таких випадках коментар виконує не лише пояснювальну, а й прогностичну функцію, допомагаючи слухачеві не просто зрозуміти подію, а й оцінити її можливі наслідки для власного життя.

Ще одним компонентом ранкового радіо-шоу є інтерактивні інформаційні рубрики. Вони виконують не лише інформаційну, а й соціальну функцію, сприяючи побудові горизонтального зв'язку між ведучими та слухачами, що особливо важливо в умовах ранкового ефіру, коли слухач перебуває в стані підвищеної уваги до медіа. Такий тип рубрик зазвичай включає опитування, коментарі в прямому ефірі, обговорення новин, інтерактивні голосування та звернення слухачів через телефон, месенджери або соціальні мережі. Наприклад, у програмі «Ранкове шоу Хеппі Ранок» на «Хіт FM» ведучі ініціюють інтерактивні запитання на злобу дня – від побутових тем до оцінки актуальних суспільних подій, запрошуючи слухачів ділитися думками через SMS або Viber [47]. Подібна практика не лише розширює джерела інформації, а й забезпечує ефект залученості та співучасті, що зміцнює емоційний зв'язок аудиторії з програмою. На «Радіо НВ» інформативні інтерактиви часто будуються навколо новинного контексту [38]. У ранкових слотах ведучі пропонують слухачам висловитися щодо подій дня, як-от ухвалення резонансного законопроекту або зовнішньополітичної ініціативи. У відповідь в ефір включають голосові повідомлення, що додають ефіру плюралізму думок і водночас демонструють суспільні настрої в режимі реального часу.

Останнім інформаційним компонентом ранкового радіо-шоу є реклама. У контексті ранкового часу, коли аудиторія активно планує день, реклама відіграє роль джерела прикладної інформації, яка може бути безпосередньо релевантною в момент сприйняття: йдеться, наприклад, про оголошення

знижок, відкриття нових закладів, інформацію про медичні або освітні послуги, заходи, сервіси доставки тощо.

За твердженням Е. Кривки, медіапланування реклами в межах ранкового шоу комерційної радіостанції має свої особливості, які також зумовлені законами сприйняття інформації в ранковому ефірі. Якщо «реklamних вікон» три на годину, вони можуть розміщуватися на 15-й (20-й), 35-й та 45-й (50-й) хвилинах. Варіант розміщення рекламних повідомлень на 15-й, 35-й та 50-й хвилинах з урахуванням трихвилинного випуску новин на початку години та півторахвилинного – посередині – вважається найбільш прийнятним. Хоча, безперечно, вибір залежить від смаку режисера та місцевих особливостей мовлення. Проте спостереження показують, що розміщення рекламних блоків у межах ранкового шоу не відрізняється від їхнього розташування у звичайному денному чи вечірньому ефірі [13, с. 173].

На думку Т. Булах, незважаючи на те, що рівень продажу рекламного простору в ранковій годині досить високий, створювати рекламні «вікна», що звучать довше двох з половиною хвилин, є недоцільним. Уранці реклама особливо дратує та сприймається як надлишкова – багато слухачів можуть перемкнутися на інші радіостанції, де також звучить ранкове шоу. Тому краще не перевантажувати ефір рекламою, щоб не втратити аудиторію. Комерційні служби радіо з метою збільшення прибутку просто підвищують розцінки на рекламну трансляцію [2, с. 155].

Особливості проведення ранкових радіо-шоу визначаються специфікою цільової аудиторії, умовами сприйняття інформації у ранковий час, а також потребами в створенні динамічного, привабливого й емоційно забарвленого контенту, здатного утримати увагу слухачів.

Більшість програм, які складають структуру ранкового ефіру, характеризуються відносною простотою побудови та часто базуються на звукових ефектах і виразних засобах радіомовлення. Такі програми активно використовують технічні прийоми озвучування для створення оригінального звучання. Наприклад, рубрика «Новини з Прибалтики» у межах шоу «Хеппі

Ранок» на «Хіт-FM» представляла собою серію коротких сатиричних реплік. Особливістю цієї програми була специфічна озвучка – ведучі використовували голосовий грим, що імітував інтонаційні особливості мешканців країн Балтії. Такий художній прийом дозволяв слухачам краще зануритися в атмосферу прибалтійського гумору та викликав позитивні емоції, посилюючи розважальний ефект передач [16, с. 83].

Ведучі ранкових шоу – це головні комунікатори, які встановлюють емоційний контакт зі слухачами. Вони повинні бути харизматичними, з гарним почуттям гумору, володіти живою мовою та вміти імпровізувати. Часто ранкове шоу ведуть у парі або тріо – така форма додає динаміки спілкуванню, створює ефект «живої розмови» і сприяє емоційній залученості слухача. Наявність у студії кількох ведучих створює можливість для живого спілкування, обміну жартами, створення гумористичних ситуацій та доброзичливих «підколів», що значно збагачує ефір, надає йому динаміки та емоційного забарвлення. Варто зауважити, що аудиторія загалом прихильно ставиться до професійних ведучих ранкових програм – їхній контент краще сприймається, легше запам'ятовується й стимулює розумову активність слухачів.

Рольова поведінка в ефірі значно підвищує ефективність впливу на аудиторію, залучаючи її до структури радіо-дискурсу. Це яскраво демонструють у своїй діяльності творчі колективи ранкових шоу на радіо «Європа Плюс» [28] та «Авторадіо» [25]. Такий компонент, як інтерактивність, розглядається як один із найважливіших чинників підвищення рейтингу радіо-програми, адже саме завдяки йому слухачі зацікавлені в безпосередньому контакті з ведучими та активній участі в іграх чи обговоренні заявлених тем.

Слід відзначити, що сучасні ранкові радіо-шоу активно використовують мультимедійні платформи – YouTube, TikTok, Instagram, Telegram тощо. Часто частини шоу транслюються у форматі відео або викладаються в подкастах. Це дозволяє розширити аудиторію, взаємодіяти з нею поза межами ефіру та

створювати бренд програми.

Отже, ранкове радіо-шоу – це складно структурований медіапродукт, який поєднує інформацію, розваги, комунікацію й маркетинг. Його ефективність залежить від гнучкості форматів, професіоналізму ведучих, інтерактивності, грамотного балансування між серйозністю та легкістю. Успішне ранкове шоу – це не просто передача, а повноцінний соціальний ритуал, з яким слухач починає свій день.

Висновки до розділу 1

Ранкові радіо-шоу становлять особливу форму аудіомовлення, яка поєднує інформаційні, розважальні, комунікативні та мотиваційні функції, адаптовані до специфіки ранкового часу. Їх структура і зміст орієнтовані на широке коло слухачів, які перебувають у стані підвищеної активності, але водночас потребують легкого та динамічного контенту. Успіх таких програм значною мірою залежить від професіоналізму ведучих, інтерактивної взаємодії з аудиторією та ретельного добору музичного й тематичного наповнення. Завдяки цьому ранкові шоу не лише формують перше враження про радіостанцію, а й відіграють ключову роль у зміцненні її рейтингу та довіри слухачів.

Інформаційне наповнення ранкових радіо-шоу включає такі елементи, як: музика, випуски новин, прогноз погоди, розважально-пізнавальні рубрики (гороскопи, привітання, анекдоти, огляди ЗМІ тощо), анонси подій дня, експертні коментарі, інтерактивні інформаційні рубрики (опитування, голосування, відповіді на запитання слухачів, коментарі тощо) та рекламу. Особливе значення для проведення ранкових радіо-шоу відіграє професіоналізм ведучих, грамотна структура ефіру та застосування інтерактивних і стилістичних засобів впливу.

РОЗДІЛ 2. ФОРМУВАННЯ ТА СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ РАНКОВИХ ШОУ НА РАДІО В УКРАЇНІ

2.1. Історія розвитку ранкових шоу на радіо в Україні

Жанр «ранкове шоу» в радіомовленні формувався поступово як відповідь на зміну темпів і ритмів суспільного життя, насамперед у контексті урбанізованого способу існування, характерного для ХХ століття. З огляду на те, що ранок є найбільш структурованою частиною доби для більшості людей – з визначеним порядком дій, часовими обмеженнями і потребою в актуальній інформації, саме цей часовий слот став одним з найцінніших у радіоетерах.

Виникнення формату «ранкове шоу» можна простежити ще з 1930-х років у Сполучених Штатах Америки, де радіостанції почали експериментувати з ефірними блоками, що об'єднували новини, музику, погоду та короткі розважальні вставки. Програмування ранку було свідомо структуроване з урахуванням психологічних особливостей аудиторії: ранкові слухачі потребують водночас спокійного, але стимулюючого супроводу. У наукових працях з медіастудій (наприклад, у роботах Н. Постмана [60] та М. Маклюєна [58]) підкреслюється, що радіо, на відміну від друкованих ЗМІ, має емоційну іммерсію, що особливо ефективно виявляється в ранковому ефірі – коли слухачі перебувають у «пороговому» стані між приватністю дому і публічністю світу.

У пострадянських країнах, зокрема в Україні, жанр ранкового шоу був адаптований із затримкою і трансформований відповідно до культурного й політичного контексту. У 90-х роках ХХ століття, на тлі кардинальних соціально-політичних трансформацій, Україна увійшла в етап становлення нової інформаційної парадигми. Після здобуття незалежності відбулася лібералізація медійного простору, що, зокрема, дало поштовх до формування комерційного радіомовлення. Нові радіостанції, які виникали в умовах

ринкової конкуренції, були змушені пристосовуватися до потреб аудиторії, дедалі більше орієнтуючись на розважальні формати, які могли забезпечити високі рейтинги, а відтак – рекламні прибутки.

Відмова від суто інформативного чи ідеологічного мовлення радянського зразка сприяла переорієнтації на концепцію «радіо як фонового супутника»: слухач потребував не лише новин, а й приємного звукового середовища, яке б супроводжувало його впродовж дня. Особливо гостро ця потреба виявилася вранці – у момент пробудження, початку робочого дня, коли радіо почало виконувати функцію ритуального супроводу: створювати емоційний настрій, мотивувати, розважати та водночас інформувати.

Саме в 1990-х роках на українському радіо формується і закріплюється новий жанровий формат – ранкове шоу. Це була принципово нова форма програмування ефіру, яка запозичувала структурні й стилістичні елементи з західної медійної практики (зокрема, зі США та Великої Британії), але поступово адаптувалася до локальних культурних контекстів.

Становлення незалежності принесло нові медійні виклики: радянські монополії на пресу та радіомовлення почали дробитися, а час інакшого мислення вимагав нового формату взаємодії зі слухачем. Зростання кількості приватних і суспільних радіостанцій, сприяло появі ранкових блоків, орієнтованих на молодіжну аудиторію з її інтересами та уподобаннями.

Однією з перших ранкових програм на українському радіо можна вважати передачу «А ми до вас в ранковий час», яка виходила в ефірі станції «Радіо Промінь» на початку 1990-х років. Це шоу швидко завоювало симпатії аудиторії завдяки своїй розважально-гумористичній стилістиці, покладаючи в його основу анекдоти, гострі жарти та найбільш популярні естрадні пісні того часу. Формат цієї програми покликаний був покращити настрій слухачів на початку нового дня, створюючи атмосферу легкості та невимушеності, яка допомагала людям розпочати трудові будні з позитивними емоціями та відчуттям співпричетності до спільноти радіослухачів [50].

У період 1990-х років закладається основа для появи харизматичних

ведучих – нових «зірок радіо», які не лише інформують, але й створюють атмосферу. Формується перше покоління українських радіоведучих нового типу, яке веде ранкові ефіри в стилі «друга в ефірі». Особистість стала головним атрибутом ранкового шоу, а їх манера спілкування – розмовна, невимушена, з елементами гумору, часом з використанням сленгу та народних висловів. Це сприяло формуванню ефекту присутності, коли гість ефіру відчуває себе співрозмовником, а не лише слухачем. Наприклад, такі ведучі «Радіо Промінь», як Олексій Коган (автор програми «Години меломана»), Олег Горський і Ірина Бондаренко («Хіт-парад 12-2»), та Олександр Рудяченко (ранкове шоу «Гарячий компот»), створили своєрідні голосові інтерфейси між культурним простором і слухачем [11].

Хоча ранкові шоу в 1990-ті роки ще не мали чіткої структури, вже тоді активно використовувалися дзвінки в студію, вітання, ігри, а деякі ефіри велися наживо з місць подій (наприклад, із центрів міст у дні святкувань).

Музичний компонент ранкових шоу відігравав не меншу роль, адже у відсутність інтернету радіо фактично стало провідником музичної культури. Наприклад, у першій половині 1990-х «Радіо Промінь» домінував як майданчик, де звучала світова та українська музика – від «Океан Ельзи» до «The ВЙО» – і формував смаки слухачів. Поява нових FM-радіо – «Незалежність» (1991 рік), «Лух FM» (1994 рік), «Радіо ROKS» (1992 рік) – ще більше диференціювала ефіри за жанрами, що одразу вплинуло на ранкові формати.

Важливим здобутком стало засвоєння FM-стандарту: динамічне монтажне «нарізання» (перебивки), швидкий ритм, чіткий темп подання, професійна тональність та гумор – усе це забезпечувало енергетичну зарядку слухачів. Тривалість ранкових шоу коливалася від трьох до чотирьох годин – традиційної «ранкової вахти» з 7:00 до 10:00, з частими повторами та короткими новинними зведеннями.

Блоковість форматів дозволяла вузько адресувати аудіо-програму: інтерв'ю з фахівцями, звернення до подій сьогодення, рубрики типу

«іменинники», гороскопи, анекдоти, короткі поради – ситуаційно компенсували дефіцит оперативної інформації й надали їм форму легкої інтерактивної розваги. Саме такий збалансований підхід сприяв появі феномену ранкових шоу як окремого жанру.

При цьому, в 1990- роках технічна база ще залишалася недосконалою: багато радіостанцій працювали в напіваматорських умовах, записували ефіри на касети, поступово переходили до цифрових форматів. Крім того, мовна ситуація в ефірі була складною: більшість шоу виходили російською, але поступово з'являються україномовні передачі – переважно в західних регіонах України.

Загалом ранкові шоу 1990-х в Україні стали медіатором між старою структуралістикою радянської цензури (сухих повідомлень та державно-пропагандистського тону) і молодіжною культурною хвилею, що захоплювала світ. Через формальні й неформальні рубрики, від гумору до глибших інтерв'ю, вони упровадили нову, відкриту модель аудіокомунікації, що відтворювала дух доби, сприяла формуванню громадянської самоусвідомленості й збереженню культурної спадщини в умовах безупинної трансформації. Радіо ранкового блоку 1990-х – це артефакт епохи, яка зафіксувала шлях від тоталітарної моделі до ринкової, плюралістичної медіапросторовості й відкритих горизонтів.

Слід відзначити, що упродовж 2000-х років ранкові шоу українського радіо зазнали суттєвої еволюції, що відображала медіатрансформацію в умовах розширення FM-мереж, активізації комерційних та громадських радіостанцій і адаптації до змін у слухацьких вподобаннях. Цей період характеризувався кількома взаємопов'язаними тенденціями, що не лише сформували жанрові та технологічні стандарти ранкових ефірів, але й заклали основу сучасної радіокультури країни.

По-перше, змінилась структура контенту: ранковий ефір на початку 2000-х вже чіткіше поділявся на сегменти – музичні блоки, інформаційні вбудови, розважально-авторські рубрики та інтерактив з аудиторією. Для

прикладу, в ефірі «Наше Радіо» 2002 року з'явилися нові формати з інтерактивним компонентом: голосування, опитування, рубрики з відгуками слухачів. А на радіо «Еуропа FM» в 2005–2007 роках запускалися ранкові шоу із сильним акцентом на гумористичний стиль, а згодом з типовими елементами – гороскопами, конкурсами та комедійними вставками.

По-друге, персоналізація ефіру стала критеріальною. Ведучі – особистості зі стильовим впізнаванням почерком – утверджувалися як головна складова ранкового шоу. Формат живої бесіди, використання натяків, іронії і гумору дозволяв створювати атмосферу імпровізації та живої взаємодії. Саме характер ведучого формує «ефект присутності» у слухача, який перестає бути пасивним споживачем, а долучається до ефіру.

Третій аспект стосується музикальної палітри: у ранковому блоці обирали пісні, що були вже знайомі широкій аудиторії, переважно енергійні хіти, із униканням експериментів та скомпрометованих нових треків, аби не створювати когнітивного навантаження в слухача вранці. Водночас музичні ротації підкреслювали емоційно позитивний старт дня та дефрагментацію ранкового настрою.

Четвертим важливим трендом був комерційний та технологічний розвиток мереж. Це включало стандарти динамічного монтажу (стрімкі перебивки, айдентика, джінги), SMS-конкурси та інтерактив із використанням мобільного зв'язку – практики, популяризовані в етері уже в середині 2000-х років. Радіостанції активно впроваджували масові рекламні кампанії для просування нових шоу, що забезпечувало зростання слухачької лояльності в комерційній конкуренції.

П'ятий напрям розвитку пов'язаний з появою авторських шоу «поза жанровими межами» – це програми зі специфічною цільовою аудиторією та змістом, що розширювали межі ранкового ефіру. Ведучі на «Love Radio», «Radio ROKS», «Радіо NV» експериментували з фразеологією, запрошували гостьових експертів, поєднували розмовний стиль з обговоренням соціальних, бізнесових або культурних тем [42].

Шостий аспект пов'язаний з тим, що атмосфера ранкового ефіру почала враховувати інформаційний контекст: о 7–10 ранку інформаційні дайджести подавались зрозумілими, стиснутими форматами – сухі факти та ключові події, подані швидко й просто, щоб не перевантажувати слухача. Це сприяло формуванню ранкових шоу як балансованих між розвагами і інформацією, де інформування органічно поєднувалось із розважальною складовою

Отже, 2000-ті роки стали епохою, коли ранкові радіо-проекти в Україні трансформувались із розважальних міні-програм у складні медіа-формати з високим рівнем жанрової багатшаровості, технологічної інтерактивності та персоналізованого стилю мовлення. Саме ці риси сформували сучасний стандарт українських ранкових шоу, які стали не просто фонограмою драйвового старту, а аудіо-комунікаційним середовищем із власною аудиторією, брендом і технологічною методологією.

У 2022-2025 роках ранкові шоу на українському радіо зазнали нової еволюції, що зумовлена як технологічними, так і суспільнополітичними чинниками. Цей період відзначається трьома ключовими векторами зміни – інформаційною мобільністю, соціальною відповідальністю та креативною адаптацією до умов війни і технологічного розвитку.

По-перше, ранкові програми суттєво підсилили інформаційно-аналітичний складник, трансформувались у майданчики для оперативного представлення новин, фактчекінгу та інформаційної гігієни. На «Радіо KYIV FM», наприклад, з'явилися складні журналістські формати «Indicator брехні», що допомагають слухачам розрізняти правду й фейковий контент в епоху інформаційної війни [37]. Те ж саме стосується і запуску проєкту «Свобода.Ранок» на Радіо Свобода в березні 2023 року, метою якого стало своєчасне інформування про ключові події, забезпечення настрою і натхнення в умовах кризовості [40].

По-друге, впродовж 2022-2025 років ранкові ефіри значно зміцнили роль аудиторної взаємодії через гнучкі формати та багатоканальну присутність. Станції активно інтегрували SMS-голосування, гостей

включення, опитування у реальному часі – показник живого контакту зі слухачем. Крім того, спільне мовлення у гібридних медіаформатах (радіо, онлайн-стріми, подкасти) створило аудіально-візуальні супутні формати, інтегровані з соціальними мережами й власними веб-платформами.

По-третє, війна в Україні наклала свій відбиток на стилістику ранкових шоу: поєднання легкої розважальної атмосфери з високоморальною відповідальністю. Наприклад, такі радіостанції як «Хіт FM» [36] і «Радіо ROKS» [61], відзначалися появою командних ведучих, які підсилюють енергетику ефіру, забезпечуючи підтримку емоційного тону слухачів. Водночас «Радіо Промінь» [34] переорієнтувалося на українськомовну музику (95 %) та кросплатформені музичні ініціативи («Вікенд Нової Музики», «Селекція»), які є не лише розвагою, а й способом культурного відродження та солідарності.

Крім того, значущим стало підсилення регіонального компоненту ефірів. Станції у Ладижині, Стрию, Києві, Чернівцях, Чернігові й інших містах відновлювали та запускали ранкові ефіри зі зворотним зв'язком, локальними новинами і рубриками, наближеними до умов життя громад. Це стало доказом, що радіо зберігає свою роль ключового джерела інформації навіть у цифрову епоху.

Насамкінець, розвитку формату ранкового шоу сприяла технологічна адаптація – мобільні додатки, стрімінг, FM/ДМБ мовлення в тих регіонах, де інтернет покриття обмежене. Слухачі відзначають, що постійний доступ до FM-ефіру, особливо в авто чи під час надзвичайних ситуацій, залишається важливим джерелом новин та психологічної стабільності

Отже, можна стверджувати, що ранкові радіо-шоу 2022–2025 років в Україні перетворилися з традиційних розважальних блоків на мультимедійні ефірні формати зі стійкою інформаційною місією, потужною аналітикою й глибоким синергізмом розваги, культури та суспільної відповідальності. Сьогодні ранкові радіо-шоу – це програми, що заряджають зранку не лише музикою, а й знанням, енергією та надією.

2.2. Специфіка сучасних ранкових радіо-шоу

Сучасне ранкове радіо-шоу в Україні – це не просто аудіо-програма, що транслюється у часовому періоді з шостої до десятої години ранку, а цілісний комунікативний продукт, спрямований на створення ефекту «соціального пробудження». Його основне завдання – не лише оперативно інформувати слухачів про актуальні події, але й формувати настрій, надихати, мобілізувати до дії та створювати атмосферу психологічного комфорту на початку дня. Така програма виконує роль медіа-партнера в період найбільшої ментальної чутливості аудиторії, коли сприйняття інформації найбільш емоційно забарвлене.

Прикладами таких шоу в українському радіо-просторі на сучасному етапі є «Хеппі ранок» на «Хіт FM» [47], який вирізняється легкою розмовною стилістикою, дотепністю та високим ступенем інтерактивності; «Ранні пташки» на «Просто Радіо» [22] з ведучими, що поєднують гумор із актуальними новинами культури; «Динаміки» на радіо «Power FM» [24], орієнтовані на молоду аудиторію з акцентом на енергійний музичний супровід. До цієї когорти слід також зарахувати шоу «Валера і Саша» на «Radio NV» [38], яке часто піднімає соціально значущі теми, або «Крем і Штукенція» на радіо «Аристократи» [26], яке подає ранковий ефір у стилі інтелектуальної бесіди.

З формально-жанрової точки зору сучасне ранкове радіо-шоу конститується як синкретичне утворення, яке поєднує інформаційний, розважальний і комунікативний (інтерактивний) модулі. Це багаторівнева структура, де чергуються рубрики, ротації, вставки, що апелюють як до раціональної, так і до афективної складових свідомості слухача. Соціолінгвістичні дослідження показують, що специфіка ранкової комунікації в радіоефірі тяжіє до жанру «легкої розмови», яка одночасно забезпечує відчуття присутності та створює ефект «ефірної спільноти» [12, с. 70].

В сучасних умовах ранкове шоу має стратегічне значення для

радіостанції, адже саме вранці формується враження про якість і характер всього мовлення. Тому ранковий ефір часто стає «вітриною» станції, а ведучі – її голосом, обличчям і навіть брендом. Це пояснює, чому для цього формату створюється окрема структура: обов'язкові блоки новин, рубрики з прогнозами погоди, оглядом соціальних мереж, інтерактивними іграми, порадами дня, короткими інтерв'ю зі спікерами або «героями ранку» (наприклад, військовими, лікарями, освітянами, водіями громадського транспорту тощо).

Як підкреслює дослідниця Л. О. Куликова, сучасне ранкове шоу має низку ознак, що відрізняють його від інших видів радіомовлення: передусім це специфічний час виходу, що диктує темп і ритм програми; стратегічне планування контенту з урахуванням біоритмів аудиторії; обов'язкова інтерактивна складова, яка забезпечує ефект співучасті; рольова поведінка ведучих, зорієнтована на певний тип слухача – динамічного, урбанізованого, поінформованого. Сучасний ведучий ранкового шоу постає не як диктор чи коментатор, а як «приятель у навушниках», здатний вести невимушену, але змістовну розмову [7, с. 177].

Сучасне ранкове шоу є програмою, що займає стратегічно важливе місце в ефірному розкладі радіостанції. Зазвичай його трансляція розпочинається о сьомій годині ранку, хоча деякі станції (наприклад, «Radio NV», «Radio ROKS», «Power FM») можуть починати ефір навіть із шостої, орієнтуючись на потреби найбільш ранньої аудиторії – водіїв, батьків, працівників змінного графіку. Така варіативність зумовлена специфікою цільової аудиторії конкретної радіостанції та загальною програмною стратегією мовлення. Як правило, ранкові шоу підпорядковуються загальній сітці програмування радіостанції, проте в умовах високої конкуренції кожне з них прагне знайти власні, оригінальні засоби впливу на слухача – зокрема, й у площині мовного оформлення ефіру. Хронометраж ранкових радіо-шоу, як правило, становить від 3 до 4 годин, що зумовлено потребою охопити весь період активного пробудження населення, включаючи як домашній, так і

«дорожній» (в автомобілі, метро, на зупинці) сегмент слухачів.

Композиційна структура сучасного ранкового шоу є багатоеlementною і водночас ретельно врегульованою. Цей відрізок ефіру, як правило, насичений великою кількістю рекламних блоків, новинних вставок, анонсів майбутніх передач, оглядів преси, прогнозів погоди, гороскопів, а також актуальної інформації про стан автомобільних доріг і затори. Музичний супровід ретельно підбирається з урахуванням психоемоційного стану ранкового слухача: це динамічні, легкі, мотивуючі треки, які сприяють пробудженню, налаштовують на позитив і підготовлюють до насиченого трудового дня. До обов'язкових складових належать інформаційні блоки – це, передусім, суспільно-політичні новини, подані у форматі лаконічних дайджестів, а також прогнози погоди, які мають бути не лише інформативними, а й емоційно забарвленими, створювати атмосферу легкого та позитивного настрою. Надзвичайно важливими є ігрові елементи – як інтерактивні вікторини, так і розважальні конкурси на кмітливість, гумор або творчість.

Рубрикаційна частина сучасного ранкового шоу складається з широкого спектру тематичних блоків, серед яких вирізняються як короткі гумористичні вставки (анекдоти, меми, кумедні новини), так і пізнавальні рубрики (на кшталт «факт дня», «цікаве з історії», «наукова хвилинка»). Ці компоненти мають відповідати особливостям сприйняття «ранкової» аудиторії, яка відзначається підвищеною вразливістю до надмірного інформаційного тиску, а тому потребує динамічного, але дозованого контенту. Важливо також дотримуватися чітких часових інтервалів і регулярності появи рубрик, щоб сформувати у слухача відчуття впорядкованості, прогнозованості й довіри.

Прикладом ретельно скомпонованого ранкового продукту є шоу «Хеппі Ранок» на радіо «Хіт FM» [47]. У його розклад включено новини, прогноз погоди, щоденний гороскоп, гру в слова (як форма мовного активізатора), рубрику «жарт до сніданку», яка виконує функцію емоційного регулятора, а також постійні «цікаві розмови» – короткі інтерв'ю або обговорення суспільно важливих тем у легкому форматі. Усі ці блоки чергуються

відповідно до медіа-планування, забезпечуючи оптимальний баланс між інформаційною насиченістю та психологічним комфортом слухача.

Крім того, в деяких ранкових шоу (наприклад, «Підзарядка» на радіо «Перець FM» [33] або «Заряджай!» на радіо «Байрактар FM» [27]) вводяться тематичні дні, коли весь ефір обертається навколо однієї обраної теми – наприклад, «день жартів», «день професій», «день улюбленої музики дитинства». Така стратегія дозволяє урізноманітнювати контент, активізувати взаємодію з аудиторією і закріпити образ програми як відкритого, живого простору комунікації.

Слід відзначити, що ранкове шоу, як особливий формат сучасного радіомовлення, дотримується сталої структури, яка реалізується через циклічне повторення ключових елементів у межах фіксованих часових блоків. Це дозволяє слухачам сформувати стабільні очікування та ритуалізувати споживання контенту. Саме повторюваність, передбачуваність і сталість ефірного розкладу (такі як новини кожні 30 хвилин, погодні прогнози на початку години чи жартівлива рубрика о 8:15) – забезпечують почуття впорядкованості й комфорту. У контексті соціальних рутин ранкового часу це набуває особливого значення, адже слухач часто перебуває в багатозадачному стані (сніданок, збір на роботу, транспорт), і йому потрібен передбачуваний та структурований медіа-супровід.

Формат сучасного ранкового радіо-шоу є поліфункціональним, проте його домінантною функцією залишається розважальна. Це розвага у широкому сенсі слова – не лише гумор чи легковажність, а й створення позитивного емоційного фону, надання простору для самовираження слухача, стимулювання емоційної активності. Усі структурні компоненти шоу – від музичних пауз до інтерактивних конкурсів і тематичних розмов – спрямовані на підтримку цієї функції. При цьому важливе значення має не лише форма подачі, а й тональність, інтонаційна виразність, імпровізація ведучих.

У цьому контексті ведучий ранкового шоу є не просто носієм інформації, а медійним комунікатором особливого типу. Його здібності –

емоційна виразність, імпровізаційна гнучкість, харизма – прямо впливають на ефективність програми. Ведучий є уособленням бренду радіостанції, що водночас виконує роль психологічного посередника між слухачем і навколишнім світом. Як свідчать соціолінгвістичні дослідження, найбільш популярні ведучі (наприклад, Соня Сотник і Сергій Кузін з Radio ROKS [10], ведучі ранкового шоу «Хеппі Ранок» Юля Карпова, Рома Мельник та Ігор Шклярчук [47]) активно моделюють контакт з аудиторією, постійно взаємодіючи з нею через прямий ефір, коментарі в соціальних мережах або спеціальні рубрики, що побудовані на досвіді та історіях самих слухачів.

Особливу роль у цьому процесі відіграє створення іміджу – часто гіперболізованого, навіть театралізованого. Ведучі виступають у ролі персонажів: комік, аналітик, романтик, скептик – заради того, щоби утворити динамічну комунікативну групу, яка цікава у взаємодії. Це вимагає від них не лише технічних навичок, а й акторської майстерності, а також чіткої відповідності власного іміджу позиціонуванню самої радіостанції [7, с. 116].

Суттєвим фактором є й командний формат. Найуспішніші сучасні ранкові радіо-шоу функціонують за моделлю спільного ведення двох або трьох осіб. Це дозволяє створити полілог, динамічне обговорення та імітувати звичну для слухача форму дружньої розмови. Командна структура передбачає рольовий розподіл – як правило, у парі один ведучий бере на себе функцію «серйозного», інший – «розважального», а третій (якщо є) виконує роль посередника або новинного модератора. Обов'язковим також є висунення умовного «лідера» – фігури, яка формує загальний ритм шоу, інтонує темп і виступає як точка комунікаційної опори.

Більшість ранкових шоу, представлених сьогодні в радіоефірі, включають у свій склад двох ведучих. Деякі радіостанції, зокрема «Хіт FM», надають перевагу трьом ведучим, присутнім в ефірі одночасно. Це зумовлює ключову мовленнєву особливість такого шоу – діалогічність. На відміну від монологічної побудови мовлення, діалог передбачає обмін думками, відповіді на запитання, розвиток і продовження думки, формування певної стилістики

всередині кожного мовного акту. У ранкових радіо-шоу діалог, як правило, будується за моделлю «розмови за круглим столом», у якій бере участь кілька осіб, що по черзі висловлюються, обмінюються поглядами, доповнюють один одного.

Діалогічність ранкового ефіру реалізується у двох основних напрямках: діалог між ведучими та діалог ведучих зі слухачами. Ці форми комунікації суттєво різняться. Слухачі – це представники різних соціальних груп, які мають свої вікові, гендерні, професійні, національні характеристики, і, ймовірно, по-різному володіють українською мовою та мають різний рівень комунікативної компетентності. У такому контексті роль ведучого набуває багатофункціонального характеру та є надзвичайно важливою. Фактично, саме від його компетентності, професіоналізму, здатності до ефективної взаємодії з аудиторією, рівня мовної та загальнокультурної підготовки залежить успіх радіопередачі.

Одним із центральних принципів ведення ефіру в рамках ранкових шоу є імпровізація. Вона є складною формою мовленнєвої дії, оскільки передбачає швидку реакцію в межах заданої стилістики, уміння знаходити доречні відповіді, формулювати лаконічні та змістовні запитання. Безперечною є й потреба у високому рівні володіння мовою – знання граматичних, лексичних, стилістичних норм. Саме імпровізація надає ефіру «живості», динамізму, робить гумористичні репліки ведучих більш цінними, а мовлення – багатшаровим і виразним.

Крім того, імпровізація є джерелом мовної творчості – саме вона породжує новотвори й оригінальні мовні одиниці. Водночас імпровізація нерідко спричиняє мовні огріхи та помилки. Однак такі помилки часто сприймаються як частина автентичності живого ефіру і не знижують рівень сприйняття ведучого, а навпаки – створюють ефект наближеності до аудиторії [1, с. 121].

Не можна не відзначити, що радіомовлення суттєво підсилює функціональне навантаження таких характеристик, як якість голосу,

тональний діапазон, резонанс, темп мовлення, паузи, зупинки, а також наявність паразитичних звуків; воно залучає до масової комунікації всю інтонаційну палітру людського мовлення. Надсегментні засоби мови, такі як інтонація, темп, ритм мовлення, у ранкових радіо-шоу підпорядковуються як загальному формату радіостанції, так і заданій тематиці конкретного ефіру.

Наприклад, на радіостанціях формату «Adult Contemporary» (цільова аудиторія від 25 років) у ранкових шоу зазвичай використовується більш повільний темп мовлення, якому притаманні неквапливість, розміреність і м'якість. Водночас обов'язковими рисами мовного оформлення ефіру є позитивний емоційний настрій у голосі ведучого, гумористичні вкраплення, загальна мовленнєва спрямованість на піднесення духу слухачів. На радіостанціях формату «Contemporary Hit Radio» (молодіжні радіостанції, що працюють на аудиторію від 12 до 30 років) стиль мовлення має дещо агресивніший характер: темп – високий, а подекуди навіть стрімкий; мовлення – уривчасте, нерівномірне, з різкими інтонаційними переходами; часті паузи заповнюються сміхом у прямому ефірі. Мовна манера ведення в такому форматі характеризується підвищеною емоційністю, інтенсивністю, динамікою. При цьому, незалежно від обраного формату, мета залишається незмінною – підтримання гарного настрою слухачів, створення позитивного енергетичного тла, підняття загального емоційного тону. В обох випадках ведучим активно допомагає музичне оформлення ефіру, яке узгоджується зі стилем і тематикою радіостанції, сприяючи формуванню єдиного естетичного і комунікативного простору.

Критеріями успішності ведучих у ранковому шоу є насамперед відповідність формату мовлення (наприклад, неформальність для молодіжної станції чи стриманість для інформативної), а також здатність формувати довіру. Це досягається завдяки послідовності стилю, збереженню тембральної індивідуальності, регулярному взаємозв'язку з аудиторією та здатності перетворювати набори контенту (новини, розваги, музику, інтерактив) на зв'язний, якісний радіо-продукт.

Необхідно відзначити, що сьогодні інтерактивність, як процес безпосередньої взаємодії між радіостанцією та слухацькою аудиторією, стала не лише ключовим елементом сучасного радіомовлення, але й своєрідним маркером його життєздатності в умовах цифрової епохи. Особливо виразно це простежується у форматі ранкового ефіру, який, на відміну від пізнішого денного чи вечірнього мовлення, претендує на роль ініціатора інформаційного та емоційного «перезавантаження» дня. У таких умовах пасивна модель мовлення, за якої аудиторія є лише реципієнтом, стає анахронізмом, натомість на перший план виходить діалогічна, а подекуди навіть поліфонічна структура спілкування.

В останні роки в Україні індустрія радіо дедалі активніше почала запроваджувати розширений арсенал засобів інтерактивності. Так, ранкове шоу «Камтугеца» на «Radio ROKS» [45] стало одним із піонерів залучення слухачів через багатоканальний зв'язок: щоденні прямі телефонні включення, СМС-опитування, інтерактивні голосування у Facebook та Instagram. Ведучі Соня Сотник і Сергій Кузін не лише читали повідомлення слухачів у прямому ефірі, а й будували навколо них імпровізаційні діалоги, часто перетворюючи окремі історії на лейтмотив ранкового блоку.

Інший приклад – ранкове шоу «Хеппі Ранок» на «Хіт FM» [47], яке відзначалося високим рівнем інтерактивності через мобільні застосунки: слухачі могли надсилати голосові повідомлення, які одразу потрапляли в ефір. В рамках спецвипусків до свят, команда організовувала онлайн-флешмоби, як-от «Заспівай з нами гімн в прямому ефірі» чи «Пісня про твоє місто» – користувачі надсилали власні версії треків, які потім міксувалися і транслювалися в ефірі як колективне творіння.

Також варто згадати про шоу «Ранкову хвилю» на «Громадському радіо» [46], де окремі випуски будувалися довкола тем, які обирали самі слухачі через Telegram-бот або онлайн-форми. Наприклад, ефір на тему «Як війна змінила ваш ранок?» став відкритим простором свідчень, де люди надсилали голосові повідомлення, які потім аналізували експерти й

психологи.

Організація флешмобів у прямому ефірі також стала виразною рисою сучасного ранкового радіо. Так, у 2021 році ранкове шоу «Заряджай!» на радіо «Байрактар» [43] заклиало слухачів синхронно виконати зарядку під гімн «Океану Ельзи», надсилаючи відео в соціальні мережі з хештегом «#РанокПеремоги». Ця акція охопила понад 3000 людей, стала вірусною у TikTok та була відзначена в новинах як приклад інтерактивної мобілізації.

Крім того, інтерактивність дедалі більше розглядається як прояв довіри: ведучі вступають у відкритий діалог з аудиторією, реагують на повідомлення слухачів у прямому ефірі, часто надаючи їм слово як рівноправним партнерам. Наприклад, під час пандемії COVID-19 багато ранкових шоу – зокрема «Зарядка» на «Lux FM» [44] – відмовилися від сценарного формату на користь імпровізації, де провідну роль відігравала участь слухачів у реальному часі: щоденні історії, прохання про допомогу, короткі інтерв'ю з лікарями, волонтерами та освітянами.

Таким чином, інтерактивність у ранковому ефірі трансформувалася з другорядного інструменту в системоутворюючий елемент. Вона формує відчуття «радіо-спільноти», підсилює емоційний зв'язок і робить слухача не лише адресатом, а й учасником творення аудіомовного контенту.

Можна стверджувати, що сучасні ранкові радіо-шоу відіграють надзвичайно важливу роль у стратегічній структурі мовлення радіостанцій, оскільки саме ранковий ефір визначає перше враження слухача про медіаресурс і є тим «медіапорталом», через який слухач входить у світ аудіоконтенту на цілий день. Успішне ранкове шоу здатне привернути найбільшу кількість слухачів у пікові години доби, коли увага аудиторії ще не розпорошена на інші інформаційні джерела. Саме в цей час радіостанція формує ядро своєї аудиторії, яка, встановивши ранкову звичку, зберігає прихильність до обраної частоти й упродовж усього дня.

Сучасне ранкове шоу – це не лише продукт мовлення, а й інструмент побудови довготривалих зв'язків зі слухачем. Його ефективність прямо

корелює з якістю контенту, професійною підготовкою ведучих та злагодженою взаємодією всіх елементів команди: редакторів, звукорежисерів, PR-фахівців, SMM-менеджерів. Успішні ранкові ефіри є результатом не імпровізації, а продуманої сценарної архітекτονіки, у якій враховується не лише темп і структура програми, а й соціальні й психологічні очікування аудиторії в ранковий період. Якісний контент вимагає контекстуальної гнучкості – здатності оперативно реагувати на актуальні новини, підбирати музику, що відповідає настрійовому профілю аудиторії, створювати рубрики, які водночас інформують і розважають. Це можуть бути короткі інтерв'ю з цікавими гостями, ігрові блоки з інтерактивом, жартівливі виклики, тематичні обговорення. Ведучий у цьому процесі виступає як головний модератор комунікації, якому належить не лише функція озвучення, а й створення атмосфери довіри та близькості.

Успішність шоу залежить і від стабільності – регулярність виходу, передбачувана структура, сталість голосів ведучих – усе це формує відчуття ритуалу, з яким слухач асоціює свій ранок. У цьому сенсі ранкове шоу виконує не лише інформативну або розважальну функцію, а й соціально-психологічну – воно стає медіаопорою, яка дає відчуття ритму, надійності, передбачуваності у світі, що постійно змінюється.

Таким чином, ранкове радіо-шоу – це не просто частина ефірного графіка, а стратегічна комунікаційна одиниця, яка виконує функції залучення, утримання й ідентифікації аудиторії з медіабрендом. Його якість визначається не окремими компонентами, а синергетичним ефектом цілісного, добре продуманого, емоційно привабливого продукту, який і є запорукою стійкого успіху радіостанції.

Висновки до розділу 2

В умовах пострадянських перетворень жанр ранкового радіо-шоу набув нового змісту, звернувшись до розважальних практик та персоналізації, щоб задовольнити потреби слухача у позитивних історіях та психологічно

розвантажитися на початку дня. В 2000-х роках цей процес поглибився завдяки розширенню FM-мережі, технологій та використанню інтерактивних форматів, що розмивали бар'єри між радіоведучими й аудиторією та зміцнювали зв'язок із місцевими спільнотами. В умовах війни та інформаційних загроз, що постали після повномасштабного вторгнення у 2022 році, ранкові радіо-шоу стали платформою для швидкого розповсюдження правдивих новин, зміцнення морально-психологічного стану та підтримки єдності українців.

Сучасний формат ранкового радіо-шоу набуває синергетичного характеру, поєднуючи розважальні, інформаційно-аналітичні та інтерактивно-комунікативні складники. Радіоведучі сьогодні виступають повноцінними співрозмірними партнерами слухачів, створюючи атмосферу співучасті й розуміння, що дає людям можливість розпочинати кожний новий день із позитивними емоціями та відчуттям єдності. Ретельно розроблена сценарно-мовленнєва структура допомагає утримати аудиторію та забезпечити постійний контакт із слухачем. В результаті ранкові радіо-шоу сьогодні постають найбільш впливовою платформою розважально-інформаційного дискурсу, яка виражає цінності, потреби та сподівання українського суспільства.

РОЗДІЛ 3. ЖАНРОВІ ОСОБЛИВОСТІ ТА СТРУКТУРА УКРАЇНСЬКИХ РАНКОВИХ ШОУ НА РАДІО

3.1. Жанрові формати ранкових шоу на радіо

Жанрова палітра українських ранкових радіо-шоу характеризується складною поліструктурністю, що відображає функціональну гетерогенність сучасного аудіомедійного простору. Цей медійний продукт формується на перетині інформаційних, розважальних, культурно-просвітницьких та соціально-комунікативних завдань, які адаптуються під динаміку ранкового часово-психологічного інтервалу аудиторії.

Основні жанрові формати українських ранкових шоу на радіо охарактеризовані в табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Жанрові формати українських ранкових радіо-шоу

Формат	Опис	Ключові елементи	Приклади станцій
Інфотейнмент	Поєднання новинного та розважального контенту в динамічному темпі.	Новини, погода, дорожній рух, жарти, інтерактив зі слухачами, ведучі в діалозі.	Українське радіо, Промінь, Люкс FM
Гумористичне шоу	Ранкові програми з акцентом на гумор, пародію, розіграш.	Іронія, сатиричні рубрики, пранки, стендап-елементи.	Радіо Трек, Radio ROKS
Музичне шоу	Орієнтоване на безперервну музику з короткими вставками ведучих.	Хіти, мінімум мовлення, короткі вставки: час, погода, привітання.	Хіт FM, Relax, Мелодія
Аналітико-інформаційне шоу	Серйозні теми з коментарями експертів, обговорення актуальних подій.	Інтерв'ю, публіцистика, соціальний аналіз, політична аналітика.	Радіо НВ, Суспільне, Громадське радіо
Інтерактивне шоу	Орієнтоване на безпосередній зв'язок зі слухачами.	Дзвінки в ефір, конкурси, соцмережі, голосування.	Наше Радіо, Радіо Трек
Культурно-освітнє шоу	Акцент на мистецтві, книгах, мові, історії.	Гості-культурологи, рецензії, афіша, літературні рубрики.	Радіо Культура, обласні радіо
Локально-регіональний формат	Локальний колорит і новини конкретного регіону.	Діалекти, регіональні події, місцеві герої, привітання з районів.	Львівська хвиля, Галичина FM

Слід відзначити, що у процесі трансформації жанрових моделей ранкових радіопередач спостерігається активне зміщення акценту від традиційно-інформаційного мовлення до полісемантичних форматів з елементами інфотейнменту. Основна тенденція полягає у розмитті чітких меж між жанрами, що зумовлює гібридизацію форматів і утвердження синкретичних форм подачі матеріалу. Такий підхід обумовлений потребами полікультурної аудиторії, яка, перебуваючи в контексті ранкового ритму життя, тяжіє до поєднання оперативної інформації з емоційно забарвленим контентом.

Інфотейнмент як жанровий формат українських ранкових радіо-шоу репрезентує собою сучасну медіагібридну форму, яка виникла на стику журналістики, розваг і психоакустичного впливу. Він формує поліфункціональну структуру аудіокомунікації, що водночас інформує, розважає, активізує й адаптує слухача до соціальної активності зранку. Така жанрова модель стала особливо актуальною у постіндустріальному медіасередовищі України, в якому слухач прагне отримувати оперативну інформацію без надмірної когнітивної напруги.

Слід відзначити, що поняття інфотейнмент в науковій літературі трактується з різних позицій. Так, вчені Н. Цімох та А. Сорока розглядають інфотейнмент, як прагнення продюсерів транслювати новини у форматі, наближеному до розважального, або з використанням елементів розваги [52, с. 33].

У свою чергу, А. Чепорнюк визначає інфотейнмент як спосіб подачі інформації, що водночас поєднує функції інформування й розваги, активно застосовується у теле- та радіомовленні й покликаний перш за все впливати на емоційне сприйняття аудиторії [53, с. 130].

Згідно з дослідженням Е. Бурдіної, інфотейнмент у сучасному медійному дискурсі має два ключові підходи до трактування. Перший – характеризується тим, що поданий контент насичений іронією, влучними стилістичними прийомами на різних рівнях мовленнєвої структури,

інтелектуальними алюзіями та елементами гри. Цей підхід орієнтований на розумного, критичного споживача інформації, що здатен оцінити глибину та багатозначність медійного повідомлення. Інша інтерпретація пов'язана з процесами комерціалізації ЗМІ та впливом масової культури. У цьому випадку інфотейнмент сприймається як інструмент, який апелює до базових емоційних реакцій, сенсаційності та прагнення до миттєвого ефекту, що виявляється у вульгаризованому гуморі, перебільшеннях, кліше та спрощених образах, здатних швидко викликати відгук у широкої аудиторії. [3, с. 4].

Інша вчена О. Морозова акцентує на функціональній стороні інфотейнменту в радіомовленні, визначаючи його як метод комунікативного впливу, що базується на системному використанні технік залучення уваги. Зокрема, йдеться про штучне пожвавлення малозначущих або застарілих інформаційних приводів, що подаються з розважальним акцентом для досягнення ефекту новизни. Такий підхід дозволяє адаптувати контент до очікувань слухача, не втрачаючи при цьому формальної інформативності. [18, с. 245].

Дослідниця К. Чорна поглиблює цю думку, розглядаючи інфотейнмент у контексті ранкового мовлення як інструмент емоційного регулювання та когнітивної організації. У часовому проміжку, коли аудиторія перебуває в стані переходу між особистим простором і соціальним полем, інфотейнмент виконує роль стабілізуючого чинника. Він водночас активізує сприйняття та формує поведінкові установки слухачів, орієнтуючи їх на ритм повсякденного життя. У цьому сенсі інфотейнмент постає не лише як жанрова характеристика, а як механізм психосоціального впливу, що має чітку функціональну спрямованість у структурі сучасного радіоефіру [54, с. 28].

У структурному аспекті інфотейнмент у ранкових радіо-шоу функціонує як континуум коротких жанрових блоків, де актуальні новини, огляди преси, метеорологічні зведення, дорожня ситуація подаються в синтаксично спрощеній, експресивно забарвленій формі з додаванням суб'єктивних оцінок ведучих. Стратегічна особливість полягає у

використанні динамічного діалогу між співведучими, у якому новина стає приводом для імпровізації, інтерпретації або навіть театралізації. Тим самим інформаційна подія набуває рис медійного продукту з високим рівнем доступності, інтерактивності та персоналізації.

В українському ефірі одним із типових прикладів інфотейнменту є ранкові програми Першого каналу Українського радіо [20], де новинна рубрика органічно поєднується з легким мовленням ведучих, музичними вставками та коментарями слухачів. Ще більш виразно цей формат проявляється на комерційних станціях, таких як «Люкс FM» [31] чи «Наше Радіо» [19], де ранкові шоу комбінують соціально значимі теми з гумористичними вкрапленнями, конкурсами, інтерактивами та культурно-розважальними блоками. Тут інформація рідко подається у форматі лінійного викладу; натомість вона стає елементом діалогічного простору, що моделюється під вимоги слухача. Такі передачі виконують не лише інформаційно-розважальну, але й психосоціальну функцію: вони допомагають зняти ранкову тривожність, активізують емоційно-когнітивні процеси та формують певну ритуальну структуру споживання інформації.

На рівні мовленнєвого коду інфотейнмент вирізняється гнучкістю стилістичних реєстрів. Тут поряд із журналістською лаконічністю співіснують елементи розмовного стилю, іронії, мовної гри та навіть фрагменти народної мовотворчості. Ведучі таких програм постають не лише як носії інформації, а як медійні особистості з власною харизмою, здатні встановити емоційний контакт із широкою аудиторією. Цей формат також передбачає обов'язкову наявність зворотного зв'язку через соціальні мережі, смс-платформи та дзвінки в прямий ефір, що трансформує радіомовлення у взаємодійну практику, в якій слухач стає співавтором контенту [55, с. 207].

Окремий науковий інтерес становить гумористичний радіо-формат ранкового сегменту. Гумористичне шоу як жанровий формат українських ранкових радіо-шоу становить собою складну медіатекстову конструкцію, що функціонує на перетині естетики розваги, елементів сатиричної публіцистики

та інтертекстуального діалогу з аудиторією. У межах цього формату реалізується принцип емоційної компенсації – слухач отримує дозу позитивного емоційного збудження у фазі найбільшої соціальної мобілізації, що припадає на ранковий часовий слот. Завдяки цьому гумористичне радіомовлення перетворюється на засіб мікросоціальної стабілізації, який забезпечує перехід від приватного (домашнього) до публічного (професійного чи соціального) простору з меншими когнітивними й психологічними витратами.

М. Мельник відзначає, що у структурному вимірі гумористичне ранкове шоу тяжіє до моделі діалогічного мовлення, з активним використанням мовної гри, парадоксальних інтерпретацій подій, комічних вставок, пранків, пародій, каламбурів та інтермедій. Така жанрова конфігурація дозволяє використовувати гумор не як вторинний додаток до інформації, а як повноцінну рамку для її подачі. Змістова складова в такому форматі часто базується на коментуванні актуальних суспільних подій, однак подача інформації має виключно емоційно-гумористичний характер, що сприймається як форма соціального «розрядження» чи навіть колективної терапії [17, с. 26].

Особливої ваги в українському медіапросторі набули ранкові гумористичні шоу, які тяжіють до моделі імпровізаційного стендапу. Наприклад, ранкове шоу «КАМТУГЕЗА» на Radio ROKS [45] репрезентує формат, що поєднує комічний діалог ведучих із тематичними рубриками, в яких розігрується матеріал із життя слухачів, створюються абсурдні ситуації, або використовуються алогічні рішення, що викликають ефект несподіванки. При цьому гумор завжди адаптований до цільової аудиторії – здебільшого це активні слухачі віком 25–45 років із стабільною життєвою структурою та потребою в ранковому емоційному підкріпленні.

Ще одним показовим прикладом є проекти регіональних радіостанцій, таких як «Радіо Трек» (Рівне) [41], де гумористичні передачі мають чітко виражений локальний колорит, часто використовують діалектизми, місцеві

реалії та культурно впізнавані ситуації. Таким чином формується подвійний рівень впливу: з одного боку – широка смислова впізнаваність, з іншого – глибока культурна ідентифікація аудиторії.

Водночас гумористичний формат не позбавлений певного ризику поверховості або вульгаризації змісту, що зумовлено потребою швидко отримати реакцію слухача. Залежно від редакційної політики станції, гумор може балансувати між інтелектуальною іронією та побутовим жартом, між соціальною сатирою й фарсом. Саме тому успішність реалізації цього жанру значною мірою залежить від професійності ведучих, які виступають у ролі не лише комунікаторів, а й акторів, сценаристів, імпровізаторів і культурних посередників. Гумористичне ранкове радіо-шоу в українському контексті також виконує функцію соціокультурної навігації. Через пародію, гіперболу або сарказм воно фіксує больові точки суспільства, локальні суперечності, конфлікти або парадокси. Таким чином гумор перетворюється на мову критичного аналізу, хоча й у розважальній обгортці. Водночас така форма не викликає спротиву або втоми, адже подається у форматі легкої, дотепної гри, що зближує ведучих і слухачів.

Музичне шоу як жанровий формат українських ранкових радіо-шоу є специфічною формою аудіокомунікації, що тяжіє до лінійної подачі контенту з мінімальним рівнем мовної інтервенції з боку ведучих. У цьому форматі музика виконує роль головного носія сенсів і настрою, а мовлення ведучого – лише допоміжну, організаційно-орієнтаційну функцію. Така структура обумовлюється запитом значної частини ранкової аудиторії на фонове медіаспоживання, що не вимагає високого рівня когнітивної залученості, але водночас забезпечує емоційну стабілізацію, мотивацію та відчуття ритмічної організованості початку дня.

В українському контексті музичне ранкове шоу зазвичай репрезентоване на радіостанціях, що тяжіють до форматів «easy listening», «adult contemporary» або «hot AC». Зокрема, характерним прикладом є ефіри радіостанцій «Хіт FM» [36] та «Мелодія FM» [32], де у ранковий часовий

слот переважає музичне наповнення, сформоване з популярних україномовних композицій, світових хітів та ретротреків, що відповідають принципу впізнаваності та емоційної нейтральності. Ведучі у таких шоу функціонують передусім як координатори ефіру, надаючи базову інформацію про час, температуру повітря, основні події дня, привітання слухачів або анонси майбутніх радіоактивностей. Стиль подачі тут наближений до невимушеного, часто імпровізаційного, проте навмисно уникненого інформаційного перевантаження.

З жанрово-стилістичного боку музичне ранкове шоу апелює до ритуальної функції радіомовлення. Йдеться про стабільну структуру програм, яку слухач сприймає як частину повсякденного розпорядку, де музика задає темп ранкової активності. Темпоритм ефіру адаптується під типові фази пробудження – спочатку звучать м'які композиції, далі – більш динамічні треки, що сприяють фізичному та ментальному «входженню» у день. У багатьох випадках такі шоу мають елементи автоматизованої мовної вставки – наприклад, у форматі джінглів, автоматичних прогнозів погоди або голосових «нагадувань» від ведучих. Це свідчить про поступове злиття традиційного радіо з алгоритмічними моделями цифрової дистрибуції контенту.

На відміну від інфотейнменту чи гумористичних шоу, музичний формат мінімізує соціальну рефлексію та публіцистичний компонент. Його комунікативна мета – не аналітика чи соціальна критика, а забезпечення емоційного комфорту, створення акустичного тла, що підтримує життєвий тонус слухача. Це особливо актуально для міської аудиторії, яка у ранкові години перебуває в умовах багатозадачності та дефіциту часу, де музика виконує функцію акустичної підтримки особистісного ритму.

Аналітико-інформаційне шоу як жанровий формат українських ранкових радіо-шоу виступає складною комунікативною конструкцією, що поєднує риси оперативного інформаційного мовлення та інтерпретаційної публіцистики. Його функціонування ґрунтується на прагненні не лише

передавати фактичний зміст подій, а й надати їм контекстуальну глибину, критичну оцінку та експертне роз'яснення. Такий формат особливо актуалізується в умовах соціально-політичної напруги, інформаційного перевантаження та потреби аудиторії в осмисленому споживанні медіаконтенту.

У межах ранкового мовлення цей жанр виконує функцію когнітивного модератора, що активізує інтелектуальні процеси слухача, пропонуючи йому не лише новини, а й інтерпретаційні рамки для їхнього розуміння. Основу структури таких шоу становлять блочно побудовані інформаційні випуски, що супроводжуються аналітичними коментарями ведучих, включенням експертів, репортажними матеріалами та дискусіями з аудиторією. Відбувається поєднання елементів «жорсткого» новинного стилю з «м'якою» розмовною подачею, що сприяє сприйняттю складної інформації у доступному для широкої аудиторії форматі. Особливе значення має інтонаційна і логічна організація мовлення ведучих, які виступають не лише як передавачі інформації, а як навігатори в багаторівневому інформаційному полі.

В українському медіапросторі аналітико-інформаційний формат репрезентований у ранкових програмах таких мовників, як «Радіо НВ» [38] та «Українське радіо» [49]. Зокрема, ранкові ефіри «Новий день» або «Ранковий формат» на «Радіо НВ» містять структуровану подачу актуальної інформації про політичні, економічні та культурні події, а також живі включення з місць подій і коментарі фахівців у режимі реального часу. Особливістю є використання інтерв'ю як базової форми побудови діалогу з аудиторією, де відбувається одночасна передача знання та його критична перевірка. У програмах «Українського радіо» [49] спостерігається орієнтація на суспільно значимі теми, що подаються крізь призму фахового аналізу, зокрема в рубриках, присвячених внутрішній політиці, міжнародним відносинам, культурі чи соціальним трансформаціям.

З методологічного погляду аналітико-інформаційне шоу функціонує як

інтерпретативна платформа, що конструює новинний наратив відповідно до ціннісної парадигми мовника. Це особливо помітно в умовах війни та політичної турбулентності, коли радіо стає одним із основних засобів інформування населення. У таких обставинах роль ведучого виходить за межі традиційної інформативної функції: він трансформується у фігуру посередника між складним світом подій та споживачем, що прагне достовірності, логічного пояснення та моральної орієнтації.

Ще одним жанровим форматом українських ранкових радіопередач є інтерактивне шоу, яке становить собою сучасну комунікативну модель, що ґрунтується на принципах діалогічності, взаємодії та співучасті аудиторії у формуванні контенту. Цей формат функціонує на межі між традиційною трансляційною журналістикою та мережевою культурою, де слухач не лише пасивно споживає інформацію, а й активно долучається до її створення через телефонні дзвінки, текстові повідомлення, соціальні мережі чи інші цифрові канали зворотного зв'язку. Основна особливість такого формату полягає у зменшенні дистанції між медіа та слухачем, що створює ефект особистісного залучення та підвищує рівень довіри до радіостанції як комунікаційного суб'єкта.

У контексті ранкового мовлення інтерактивне шоу виконує функцію не лише інформаційного, а й соціального навігатора, який забезпечує комунікативну мобілізацію слухачів у період активного початку дня. Це шоу надає можливість не просто отримувати новини чи розваги, а безпосередньо впливати на хід ефіру, брати участь в обговореннях, відповідати на запитання ведучих, а також висловлювати власні емоції, думки чи побажання. Тим самим формується ефект «живого ефіру», у якому домінує спонтанність, імпровізація й елемент соціальної гри.

На прикладі українського медіаполя інтерактивні ранкові шоу реалізуються зокрема в ефірах «Нашого Радіо» в проєкті «Ранковий двіж» [57], де ведучі активно провокують слухачів до комунікації через щоденні запитання, конкурси, голосування та прямі дзвінки в студію. У цьому форматі

важливою є не лише кількість взаємодій, а й спосіб їхньої репрезентації: аудіовключення слухачів стають елементами сценарної структури, що визначає хід ефіру.

Подібна модель реалізується й на регіональних радіостанціях, зокрема на «Радіо Трек» [41], де інструмент «відкритого мікрофона» поєднується з локальними сюжетами, що дозволяє аудиторії відчувати свою участь у формуванні регіонального інформаційного простору.

З огляду на комунікативну динаміку інтерактивного шоу, цей формат сприяє формуванню так званої «спільноти ефіру», в межах якої слухачі ідентифікують себе не лише як одержувачів інформації, а як активних учасників мовленнєвого акту. Такий ефект посилюється через повторюваність і сталу структуру шоу, що створює відчуття ритуалізованої участі. Водночас формат передбачає підвищену гнучкість сценарної структури, відкритість до несподіваних змін тематики та перебігу ефіру, що підвищує рівень автентичності й адаптивності контенту.

Важливим жанровим форматом українських ранкових радіо-шоу є культурно-освітнє шоу, що виконує специфічну просвітницьку функцію в межах інформаційно-комунікаційного простору, орієнтованого на глибоке пізнання, рефлексію та зміцнення гуманітарного дискурсу. Цей формат апелює до інтелектуальної складової аудиторії, спрямовуючи її увагу не лише на актуальні події, а й на глибинні процеси національної та світової культури, історії, мови, літератури, мистецтва. Його змістова структура відзначається підвищеним рівнем смислового навантаження, де центральною є не подія як така, а її культурна, етична чи історична інтерпретація. У межах ранкового мовлення такий підхід набуває особливого значення, адже вводить слухача у день не через інформаційний шок, а через занурення в естетичну та інтелектуальну атмосферу, що формує ментальну готовність до пізнавальної діяльності.

Культурно-освітнє шоу базується на поєднанні жанрових ознак радіожурналу, інтерв'ю, есе, рецензії, авторських колонок і репортажів із

культурного середовища. Такі передачі демонструють високий рівень мовної культури ведучих, що виступають у ролі медіаторів між професійними знаннями і широкою аудиторією. Їхнє мовлення позначене стилістичною витонченістю, точністю, образністю та толерантністю, що відрізняє цей формат від більшості інших ранкових програм, зорієнтованих на динамічну подачу контенту. У культурно-освітніх шоу домінують тематичні блоки, пов'язані з національною спадщиною, мовними питаннями, книжковими новинками, подіями мистецького життя та розмовами з діячами культури.

У практиці українського радіоефіру цей формат найпослідовніше втілюється на хвилях «Радіо Культура» [39], де ранкові програми структуруються навколо тем, пов'язаних із літературними новинками, театральними прем'єрами, культурною політикою, історією українського мистецтва та персоналіями вітчизняної інтелігенції. Формат також набув виразного звучання на регіональних суспільних радіостанціях, зокрема в авторських рубриках, присвячених діалектам, краєзнавству, фольклору, народній пісні. У таких випадках слухач не просто отримує нову інформацію, а долучається до процесу збереження та відтворення культурної пам'яті, що особливо важливо в умовах гібридних загроз і викликів інформаційної глобалізації.

Особливістю культурно-освітнього ранкового шоу є його здатність виконувати кумулятивну функцію: щоденне, послідовне прослуховування формує у слухача стабільну ціннісну орієнтацію, засновану на гуманітарних засадах. Це шоу не лише інформує, а й формує, не лише пояснює, а й спонукає до рефлексії. На відміну від форматів, зорієнтованих на швидке споживання і розвагу, культурно-освітній контент потребує зосередження, часом – інтелектуального зусилля, але якраз через це здатен генерувати глибокий і тривалий вплив на аудиторію. Його жанрова специфіка полягає у здатності поєднувати лінійну структуру ефіру з тематичною розгалуженістю, що дозволяє адаптувати зміст як до загальнонаціонального, так і до локального культурного контексту.

Локально-регіональний формат українських ранкових радіо-шоу становить собою специфічну комунікативну модель, яка формується на основі територіальної приналежності, етнокультурного коду та інформаційних потреб певної спільноти. Його жанрова специфіка полягає у фокусі на контенті, що відображає локальну дійсність, побутову актуальність, мовні особливості та регіональні традиції, водночас утримуючи зв'язок із загальнонаціональним контекстом. Такий формат функціонує як інструмент соціокультурної ідентифікації, що виконує функції медіаінтеграції спільноти через щоденну ритуалізовану комунікацію в межах географічно окресленого простору.

У межах ранкового ефіру локально-регіональні радіо-шоу, як правило, поєднують новинні вставки, місцеві оголошення, тематичні блоки з елементами народної культури, гумору та побутового дискурсу. Ведучі в такому форматі здебільшого є публічно впізнаваними локальними фігурами, які не лише комунікують інформацію, але й уособлюють мовленнєву та поведінкову модель регіону. Ранковий ефір у такому форматі слугує медіа-каналом обміну між локальними суб'єктами – органами влади, підприємствами, закладами культури, представниками малого бізнесу – і місцевою аудиторією, для якої це єдине джерело оперативної і водночас «своїї» інформації.

Прикладами вітчизняного локально-регіонального мовлення є ранкові шоу «Легкі на підйом» на «FM Галичина» [23], а також «Все й Одразу» на радіо «Львівська Хвиля» [30], які поєднують елементи україномовного музичного контенту, вітальні блоки для жителів конкретних населених пунктів, включення зі студій у районних центрах, а також часте вживання діалектизмів і локальних фразеологізмів. Ці передачі не лише транслюють події регіону, але й інтерпретують їх через призму місцевої ментальності, що сприяє посиленню почуття спільності та медіаприсутності регіонального слухача.

Локально-регіональний формат ранкового радіо виконує також функцію

«м'якої соціалізації», адже він адаптує аудиторію до темпоритму локального середовища, інформує про стан місцевих доріг, шкільні події, громадські ініціативи або навіть релігійні свята в межах окремих парафій. Це створює ефект високого рівня релевантності контенту, що стає значущим не через масштабність, а через безпосередній зв'язок із життєвим простором слухача. Водночас такий жанровий формат зберігає структурну відкритість, оскільки здатен включати глобальні чи національні теми, адаптуючи їх до локального ракурсу й ціннісної системи конкретної території.

Підсумовуючи, варто зазначити, що жанрова архітектоніка українських ранкових радіо-шоу репрезентує собою полікомпонентну систему, що постійно еволюціонує. Її специфіка полягає у взаємодії традиційних медіаформ з інноваційними підходами до контенту, аудиторного аналізу та адаптивного мовлення. Такі шоу виконують не лише інформативно-розважальну, а й культурно-мобілізаційну функцію, формуючи ідентичність українського аудіопростору в умовах сучасної медіареальності.

3.2. Структурні елементи ранкових шоу на радіо

Структура ранкових шоу на українському радіо являє собою складну багаторівневу модель медійної організації, що забезпечує збалансовану взаємодію між інформаційною насиченістю, динамікою мовлення, емоційною залученістю слухача та комерційною доцільністю. Ця структура формується на перетині жанрових принципів, технологічних можливостей та аудиторних очікувань, адаптуючись до соціокультурного контексту українського медіаполя. Основна мета такої організації полягає у створенні ритмічного, когерентного, сегментованого, але водночас єдиного за наративною логікою продукту, що дозволяє слухачеві інтегруватися у суспільний ритм із перших годин доби.

На рівні загального компонованого принципу структура ранкового радіо-шоу ґрунтується на блочному поділі ефірного часу, в межах якого

відбувається чергування інформаційних, розважальних, музичних та інтерактивних сегментів. У більшості випадків цей поділ відповідає 15–20-хвилинним інтервалам, що синхронізуються з біологічними та соціальними ритмами ранку. Наприклад, на «Українському радіо» ранкові програми типу «Сьогодні. Зранку» [49] структуровано навколо півгодинних слотів, що містять випуски новин, включення з регіонів, авторські рубрики, прогнози погоди, а також тематичні розмови з експертами. Така структура дозволяє зберігати інформаційну щільність без перевантаження слухача.

Центральним структуро-утворювальним елементом у більшості форматів є новинний блок, який відкриває годину або півгодини ефіру. Він часто дублюється в скороченому вигляді у середині години, що забезпечує оперативне оновлення інформації для тих, хто лише долучається до слухання. Наприклад, у ранкових шоу на «Радіо НВ» [38] та «Громадському радіо» [8] такі блоки не тільки подають факти, а й інтегрують аналітичні інтерпретації, що надає їм функцію когнітивного орієнтиру для слухача.

Іншою важливою структурною ланкою є діалогові частини, де ведучі обговорюють новини, коментують події, відповідають на повідомлення слухачів або вступають у взаємодію з запрошеними гостями. На станціях розважального типу – «Люкс FM» [31] чи «Наше Радіо» [8] тощо, ці сегменти мають неформальний, гумористичний характер, тоді як у суспільному мовленні та аналітичних форматах акцент робиться на аргументованості й логічності висловлювань. Ці частини можуть мати формат «вільної розмови», структурованого інтерв'ю або навіть дискусії за участі слухачів у прямому ефірі.

Музичні вставки відіграють як функцію емоційного перемикання, так і заповнення мовних пауз. Їхня кількість і тривалість залежать від жанрової належності програми: наприклад, на «Хіт FM» [36] музика домінує і займає до 70% ефірного часу, тоді як у ранкових блоках «Радіо Культура» [39] вона використовується здебільшого як фон або естетичний акцент, що доповнює тематичний контекст програми. Підбір композицій у ранкових слотах часто

здійснюється за принципом темпоритмічного наростання – від спокійніших мелодій на початку ефіру до більш динамічних після 8:00.

Інтерактивні сегменти є важливою частиною структурної композиції ранкових шоу, особливо в комерційних форматах. Вони можуть включати конкурси, розіграші, телефонні дзвінки, читання повідомлень слухачів із соціальних мереж. Так, в ранковому шоу «КАМТУГЕЗА» на Radio ROKS [45] ці блоки виступають як точки максимального залучення аудиторії, де гумор, несподіваність і емоційна реакція створюють ефект присутності в прямому ефірі.

Структура ранкових програм також передбачає наявність рубрик – сталих тематичних сегментів, які повторюються щодня або щотижня. Це можуть бути мовні поради, культурні огляди, поради психолога, історичні дати чи події дня. На «Радіо Культура» [39] або регіональних суспільних станціях ці рубрики виконують просвітницьку функцію, водночас ритуалізуючи слухацьку практику і формуючи відчуття структурованості інформаційного дня.

Окрему структурну категорію становлять рекламні блоки, які вбудовуються в хронометраж програми з дотриманням норм Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення. Часто вони інтегруються у вигляді нативної реклами або спонсорських згадок, що дозволяє зберегти мовленнєву цілісність програми без нав'язливого ефекту.

Отже, структура українських ранкових радіо-шоу є багатокомпонентною системою, де кожен елемент виконує визначену функцію, інтегруючись у загальну логіку ефірного потоку. Вона відображає як технічні вимоги до ритмізації мовлення, так і глибші культурні й соціальні запити аудиторії на зміст, форму і спосіб комунікації.

Далі в якості прикладу проаналізуємо структуру трьох популярних ранкових радіо-шоу – «Хеппі Ранок» на «Хіт FM» [47], «Ранковий Двіж» на «Наше Радіо» [57] та «КАМТУГЕЗА» на Radio ROKS [45].

Так, сітка ранкового шоу «Хеппі Ранок» на «Хіт FM» [47] демонструє

високий ступінь структурної організованості та мультимодального контентного наповнення, що свідчить про орієнтацію на комплексне задоволення когнітивних, емоційних і соціальних потреб аудиторії. Побудова ефіру, розрахована на часовий проміжок між 08:00 та 11:00, відображає чітко виражену логіку чергування інформативних, розважальних і комунікативних елементів, які формують особливий ритм сприймання, узгоджений із біоритмами слухача ранкового часу.

Новинні блоки та прогноз погоди, що з'являються на початку кожної години, виконують функцію орієнтації у поточній ситуації – як соціальній, так і природній. Цей інформаційний контент є коротким, регулярним і впроваджується на фоні розважального матеріалу, що дозволяє уникати когнітивної перенасиченості. Новини слугують структурною віссю, навколо якої вибудовуються тематичні сегменти, і забезпечують ефект інформаційного контролю, що особливо важливо у перші години дня, коли слухач прагне скоординувати особистий графік з актуальними подіями.

Циклічне включення «Цікавих розмов» має характер інтелектуального діалогу, що виконує роль фонові соціалізації. Дискурсивна стратегія таких розмов спрямована не лише на передачу знань або фактів, але й на створення відчуття спільності, залученості та спокійної співучасті. Подібні сегменти є продовженням традиції «бесіди за кавою», адаптованої до радіоформату, й виконують комунікативно-емпатичну функцію.

Елементи ігрового характеру, зокрема «Гра в слова», «Вгадуй або жартуй» і рубрика «Зараз пісню розкажу», виступають інструментами когнітивного стимулювання, спрямованого на пробудження уваги, активізацію мовленнєвої креативності та створення гумористичного контексту. Ці рубрики є прикладом інтерактивної динаміки, яка імітує неформальне спілкування та знижує комунікативну дистанцію між ведучими та слухачами. Крім того, вони реалізують ігрову модель взаємодії, що характеризується непередбачуваністю та залученням елементів несподіванки.

Гумористичні блоки, як-от «Стендап від Роми Мельника», мають

особливу ритмічну і риторичну специфіку, що базується на театралізованій подачі повсякденних тем. У цьому випадку гумор виконує не лише розважальну, а й терапевтичну функцію – він розряджає напругу, забезпечує катарсис і посилює емоційне зчеплення слухача з шоу як частиною ритуалізованого ранкового досвіду.

Рубрика «Гороскоп» постає як приклад квазірелігійного дискурсу в умовах світської масової культури, у якому відбувається символічне структурування дня через персоналізовані інтерпретації. Незважаючи на низький рівень фактичної верифікації, гороскопи слугують емоційним якорем, створюючи відчуття визначеності та передбачуваності.

«Хвилина мовчання» на початку дев'ятої години є цілком відмінним за тоном елементом, який вводить у структуру шоу момент рефлексивної паузи, контрастуючи з загальним розважальним тлом ефіру. Цей фрагмент функціонує як акт колективної пам'яті й моральної ідентифікації, дозволяючи аудиторії актуалізувати відчуття національної чи людської спільності.

Рубрики «Будь в курсі!» та «Карпова розкаже» представляють собою мікроформати журналістської інтерпретації подій або явищ. Вони функціонують на перетині інформаційного та авторського мовлення, підсилюючи ефект довіри до голосу ведучого як до експерта й друга одночасно. Їхня роль полягає у створенні авторитетного, але не формального коментаря, який має просвітницьке навантаження.

Таким чином, структура шоу «Хеппі Ранок» відтворює складну комунікативну екосистему, у якій поєднуються риси раціонального та емоційного, інформаційного та ігрового, колективного та індивідуалізованого. Кожна рубрика є елементом цілісної системи культурного відтворення, що підтримує сталі ритми медіаспоживання та сприяє формуванню соціальної ідентичності слухача у межах ранкового аудіопростору.

В свою чергу, структура ранкового шоу «Ранковий Двіж» на «Наше Радіо» [57] також вирізняється чіткою часовою організацією, що чергує

інформаційні, розважальні та ідентичні елементи з метою формування ранкового ритуалу споживання аудіоконтенту. Початковий інформативний блок, який з'являється як на самому старті ефіру о 08:00, так і у подальших годинах, інтегрує новини, прогноз погоди та теми дня. Ця синкретична композиція, з одного боку, спрямована на ефективну орієнтацію слухача в суспільному та природному контексті початку дня, а з іншого – відіграє роль когнітивної опори, навколо якої побудовані подальші сегменти ефіру.

Наступні рубрики орієнтовані на емоційно-ігрову динаміку, яка включає «Зірковий пост», «Бо ми українці», «Є прикол». Вони дають змогу поєднати легкий гумор, популярну культуру й елемент національної самовизначеності, що сприяє емоційному налаштуванню аудиторії та поглиблює символічне включення в дискурс самоідентифікації. Включення гороскопу на ранковому відтинку сигналізує зсув до персоналізованого, суб'єктивного каналу звернення, створюючи ілюзію індивідуального зерна в колективному ефірі.

Ритмічний розподіл погодних оновлень близько кожної півгодини враховує потребу слухача в оперативній побутовій інформації, особливо при плануванні ранкового дня. Ефект повторення «Тема дня» утримує центральний фокус на визначеній ідеї або проблемі, що забезпечує когерентність та когнітивну згуртованість структури, навіть за наявності розмаїття форматів.

Особливу роль відіграють інтерактивні конкурси й ігрові виклики, наприклад «ХЗНО (Хто Зможе Наше Обіграти?)» та «Давай, доспівай», які імпліцитно вимагають залученості аудиторії, стимулюючи мовленнєву активність, пам'ять і креативність. Ця стратегія належить до модельованого залучення слухача, яка створює ефект співучасті у прямому реальному часі.

У середині ефіру, після логічного завершення годинного циклу, з'являються блоки «Знай Наших», які виступають як майданчики локальної медійної ідентифікації: через інтерв'ю із представниками української культури чи медіаформацій шоу конструює образ спільноти, де локальна

культура стоїть у центрі уваги. Цей сегмент формує підґрунтя для позиціонування шоу як майданчику не лише для розваги, а й для культурного самопізнання слухачів.

Структурна модель «Є прикол» та повторення тематичних блоків завершує ефір, повторюючи початковий нарративний фокус й даючи відчуття замкненості цілісної циклічної системи. Таким чином, через щільну інтернаціоналізацію циклів (інформування → ідентифікаційна розвага → інтерактив) програма забезпечує ефект ранкового порядку, де інформаційно-емоційне регулювання буквально посилює ранкову рутину слухача.

Можна стверджувати, що ранкове шоу «Ранковий Двіж» є результатом тестованого медіапідходу, що балансує між інститутом інформування, елементом емоційного налаштування та механізмами включення аудиторії у взаємодію. Це можна описати як «ранковий комунікативний цикл», де структурування часу, повторюваність інформаційних якорів та функціональна диференціація рубрик співстворять аудіопростір, пристосований до потреб сучасного слухача – когнітивних, емоційних та соціальних.

Структура іншого ранкового шоу – «КАМТУГЕЗА» на Radio ROKS [45] репрезентує виразну логіку тематичної послідовності, в якій функціонально поєднуються елементи інформування, музичної культурології, військово-громадянської взаємодії та розважального діалогу. Програма вибудована за моделлю чіткого хронологічного ритму, в якому інформаційні блоки із новинами та прогнозом погоди відіграють роль ритмічних сегментів, що фіксують часову структуру ефіру. Вони з'являються з періодичністю кожні 30 хвилин і виступають базовими точками когнітивного орієнтування слухача в медіапросторі, забезпечуючи стабільність і довіру до контенту.

Інтеграція рубрик із тематичним фокусом на рок-музиці зумовлює специфіку культурної ідентичності шоу. Рубрика «Рок-календар» виконує культурно-ретроспективну функцію: вона не лише інформує про важливі події в історії рок-музики, але й виконує роль колективної пам'яті,

активізуючи знання слухачів у контексті глобального музичного наративу. Така рубрика також формує спільність навколо спільних культурних орієнтирів, що є особливо актуальним для слухацької аудиторії з вираженим жанровим уподобанням.

Рубрика «Краш-Тест», в якій ведучі перекладають і переспівують відомі хіти, репрезентує модель інтертекстуального жарту. Вона поєднує розважальну функцію із залученням аудиторії, яка активується в процесі впізнавання та інтерпретації. Це створює умови для інтелектуальної взаємодії в контексті гри з культурним капіталом, адже пізнання оригіналу вимагає музичної пам'яті та залученості до певного стилістичного поля. Водночас ця рубрика виконує функцію м'якого соціального змагання, утверджуючи культурну компетентність слухачів як цінність.

Сегмент «Привіт з фронту» має глибоку соціально-емпатичну природу, розгортаючи горизонт солідарності та підтримки. Його впровадження в основну структуру ранкового шоу засвідчує зсув від суто розважального до соціально відповідального медіаконтенту. Використання автентичних голосових повідомлень від військових підсилює ефект документального залучення, актуалізуючи досвід війни як колективний. Це створює простір морального діалогу між слухачами, ведучими та захисниками, де радіоефір трансформується у платформу громадянської взаємопідтримки.

Особистісна й авторська залученість ведучих у рубриці «9:45» створює атмосферу щирості та відвертості, підкреслюючи концепцію суб'єктивного вибору. Вибір музичних композицій, що «надихнули» ведучих, конструє інтимізований дискурс, у якому слухачам пропонується не лише аудіоконтент, а й частина емоційного досвіду. Такий підхід посилює ефект емпатичної автентичності та сприяє ідентифікації з ведучими як особистостями, а не лише як функціональними медіаакторами.

Рубрика «Про Особисте» виконує просвітницьку функцію з соціально-психологічним акцентом. Вона спрямована на обговорення тем, важливих для щоденного життя, і функціонує як інструмент критичного

мислення та життєвої рефлексії. У цьому контексті шоу набуває елементів конструктивного діалогу з аудиторією про соціальні реалії та способи адаптації до них. Завершальна рубрика «Треш-контроль» постає як іронічна критика музичного смаку й водночас спроба подолання обмеженого уявлення про жанрові рамки. Ведучі провокують слухачів до оцінювання композицій, які виходять за межі звичних канонів, тим самим стимулюючи критичне сприйняття медіапродукту. Така динаміка дає змогу аудиторії відчувати себе співтворцем культурного простору шоу.

Отже, структура «КАМТУГЕЗА» базується на гармонійному поєднанні інформаційної ритміки, музичної ідентичності, інтелектуального розважання та соціального залучення. Це формує поліфункціональний ефір, який не лише виконує розважально-комунікативну місію, а й бере участь у конструюванні громадянського, культурного й емоційного поля сучасного українського слухача.

Висновки до розділу 3

Жанрові формати українських ранкових радіо-шоу демонструють високий рівень адаптивності до запитів аудиторії та сучасного інформаційного контексту. Провідним залишається інфотейнмент, що дозволяє поєднувати інформативність із легкою подачею. Гумористичні формати, зокрема у регіонах, виконують соціально-комунікативну та психоемоційну функцію. Музичні ранкові блоки, хоча й мінімалістичні за мовним навантаженням, мають стабільну слухацьку базу. Інформаційно-аналітичні шоу зростають у популярності в періоди політичної активізації суспільства. Залучення слухачів через інтерактив – одна з найефективніших стратегій утримання уваги. Локальні формати формують медійну ідентичність регіонів, підкреслюючи культурну унікальність.

Структура ранкових радіо-шоу в Україні – це складна комунікативна система, що поєднує інформаційні, розважальні, музичні та інтерактивні

елементи. Кожен структурний компонент виконує не лише функціональне, а й символічне навантаження, сприяючи формуванню культурної ідентичності та соціального включення слухача. Проаналізовані приклади з ефіру популярних програм («Хеппі Ранок» на «Хіт FM», «Ранковий Двіж» на «Наше Радіо», «КАМТУГЕЗА» на Radio ROKS) засвідчують наявність спільної логіки циклічності, тематичної послідовності та емоційної динаміки, адаптованої до біоритмів ранку.

Висновки

Підводячи підсумок, можна зробити наступні висновки.

Ранкове шоу на радіо – це багатофункціональна музично-інформаційно-розважальна програма, що транслюється у ранковий час і орієнтована на широке охоплення аудиторії шляхом поєднання новин, музики, гумору та інтерактиву. Основними функціями ранкових радіо-шоу є інформаційна, розважальна, комунікативна, соціальна та мотиваційна. Всі ранкові радіо-шоу можна класифікувати за трьома основними ознаками: з позиції контенту (інформаційне, розважальне та змішане радіо-шоу), за кількісним складом ведучих (моношоу та полішоу) та за обсягом звучання (коротке, середнє та довге). Ефективність ранкових радіо-шоу багато в чому визначається майстерністю ведучих, активною комунікацією з аудиторією та вдалим підбором музичного й змістового контенту. Саме це дозволяє ранковим шоу не лише створювати початкове уявлення про радіостанцію, а й суттєво впливати на зростання її популярності та авторитету серед слухачів.

Інформаційне наповнення ранкових радіо-шоу є різноманітним і багатокомпонентним, що дозволяє задовольнити широкий спектр інформаційних і розважальних потреб аудиторії. До його складу входять музичні блоки, які створюють позитивний емоційний фон, регулярні випуски новин, що висвітлюють основні події в країні та світі, а також оперативний прогноз погоди й актуальні зведення дорожньої ситуації. Важливе місце посідають розважально-пізнавальні рубрики, зокрема гороскопи, вітання іменинників, анекдоти, огляди преси, які не лише інформують, а й додають емоційної легкості ранковому ефіру. Крім того, подаються анонси подій дня, запрошуються експерти для коментування важливих тем, що підвищує рівень довіри до контенту. Значну роль відіграють інтерактивні інформаційні блоки – опитування, голосування, відповіді на запитання слухачів, обговорення у прямому ефірі, що забезпечує двосторонній зв'язок між ведучими та аудиторією. У структурі ефіру також присутня реклама, яка органічно

вписується у програмний контекст і є важливим джерелом доходу для радіостанції. Такий комплексний підхід дозволяє створити насичений, динамічний та привабливий радіопродукт для слухачів.

В умовах пострадянських трансформацій жанр ранкового радіо-шоу зазнав істотних змін, набувши нового змісту й функціонального навантаження. Він дедалі більше звертався до розважальних практик, елементів персоналізації та створення відчуття близькості з аудиторією, щоб відповідати новим запитам слухачів на позитивні емоції, легке сприйняття інформації та психологічне розвантаження в ранкові години. Починаючи з 2000-х років, цей процес значно активізувався завдяки стрімкому розвитку FM-радіостанцій, упровадженню цифрових технологій, а також поширенню інтерактивних форматів, що сприяли зменшенню дистанції між радіоведучими та слухачами, активізації зворотного зв'язку й формуванню стабільного ядра аудиторії. Зростання ролі локального контенту дозволило ранковим шоу зміцнити зв'язок із місцевими спільнотами та відповідати на актуальні запити кожного регіону. Особливого значення цей формат набув в умовах повномасштабного вторгнення Росії в Україну у 2022 році, коли інформаційний простір зіткнувся з численними викликами й загрозами. У цей час ранкові радіо-шоу стали не лише засобом передачі перевірених новин, а й важливим інструментом моральної підтримки, мобілізації емоційного ресурсу населення та збереження національної єдності. Вони допомагали слухачам орієнтуватися в подіях, зберігати психологічну стійкість і відчуття спільності навіть у найскладніші моменти.

Сучасний формат ранкового радіо-шоу набуває синергетичного й багатовимірного характеру, поєднуючи в собі розважальні елементи, інформаційно-аналітичні повідомлення та інтерактивно-комунікативні засоби взаємодії з аудиторією. Такий підхід дозволяє не лише оперативно інформувати слухачів, а й формувати позитивне емоційне тло, необхідне для вдалого початку дня. Радіоведучі в новітньому форматі виконують роль не просто інформаторів, а повноцінних партнерів у спілкуванні, які виступають

носіями емоційної підтримки, створюючи атмосферу відкритості, взаєморозуміння та співучасті. Це, у свою чергу, формує відчуття причетності слухачів до радіоефіру та сприяє зміцненню емоційного зв'язку між медіа та аудиторією. Ретельно продумана сценарно-мовленнєва структура шоу, яка враховує динаміку ранкових ритуалів слухачів, забезпечує стабільне утримання їхньої уваги та створює відчуття ритму й упорядкованості початку дня. Крім того, застосування гумору, актуальних тем, живих діалогів і зворотного зв'язку дозволяє шоу залишатися емоційно насиченим та актуальним. У підсумку, ранкові радіо-шоу трансформувалися в одну з найвпливовіших платформ сучасного розважально-інформаційного дискурсу, яка чутливо реагує на зміни в суспільстві та відображає його ключові цінності, запити й очікування.

Жанрові формати українських ранкових радіо-шоу відзначаються значною різноманітністю та динамічністю, що дозволяє задовольнити широкий спектр потреб слухачької аудиторії. Найбільш популярними є інфотейнмент, гумористичні, музичні, аналітико-інформаційні, інтерактивні, культурно-освітні та локально-регіональні формати, кожен з яких має свою специфіку, функції та комунікативні особливості. Сучасні ранкові шоу дедалі частіше тяжіють до синкретичних жанрових моделей, у яких поєднуються інформація, розвага, емоційна підтримка та діалог із аудиторією. Особливу роль відіграє інфотейнмент як провідна модель подачі контенту, що дозволяє інформувати слухачів у легкій, динамічній і доступній формі. Водночас гумористичні формати сприяють емоційному розрядженню та стабілізації настрою, тоді як аналітичні шоу забезпечують когнітивну глибину й формування критичного мислення. Музичні й культурно-просвітницькі передачі виконують роль естетичного та ритуального супроводу початку дня. Локально-регіональні формати зміцнюють соціальні зв'язки та регіональну ідентичність. У цілому, жанрова структура ранкового мовлення в Україні є важливою складовою національного медіапростору, що активно реагує на зміни в суспільстві та відповідає викликам сучасності.

Структурна організація ранкових радіо-шоу в українському медіапросторі є складною, багаторівневою системою, що поєднує інформаційні, розважальні, інтерактивні та естетичні компоненти. Її гнучка блочна побудова забезпечує ефективну ритмізацію ефіру відповідно до біологічних і соціальних ритмів слухача. Центральне місце у структурі займають новинні випуски, які забезпечують інформаційний орієнтир і когнітивну опору в ранковий період. Інтерактивні сегменти, конкурси, діалоги з ведучими й рубрики підсилюють залученість аудиторії, створюючи ефект живої присутності у спільному комунікаційному просторі. Музичні блоки виконують функцію емоційного регулятора та підтримують динаміку ефіру. Особливу роль відіграють авторські й тематичні рубрики, які задають індивідуальне обличчя кожному шоу та формують сталі слухачькі ритуали. Структурні особливості проаналізованих ранкових радіо-шоу («Хеппі Ранок», «Ранковий Двіж», «КАМТУГЕЗА») демонструють тенденцію до поєднання інформаційного змісту, гумору, соціальної взаємодії та культурної рефлексії. У результаті ранкові радіо-шоу постають не лише як засіб інформування чи розваги, а як багатофункціональна платформа для формування аудіоідентичності сучасного українського слухача.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Багмут А., Бровченко Т., Борисюк І. Інтонаційна виразність звукового мовлення засобів масової інформації. Київ: Наукова думка, 1994. 190 с.
2. Булах Т. Сутнісні ознаки радіореклами. *Вісник Харківської державної академії культури*. 2011. Вип. 33. С. 150-157.
3. Бурдіна Е. Інфотейнмент і шоуїзація: порівняння функцій, ознак і прийомів. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. 2019. №15. С. 4-8.
4. Вітковська Н., Андрєєва Т. Критерії ефективності сприйняття аудиторією ранкового шоу на радіо. *Матеріали XIII Міжнародної науково-практичної конференції*. 2016. Вип. 1. С. 315-324.
5. Власюк О. Ранкове шоу – це м'які капці вашої аудиторії. URL: <https://medialab.online/news/rankove-shou-tse-m-yaki-kaptsi-vashoyi-audy-toriyi/> (дата звернення: 21.05.2025).
6. Гоян В., Гоян О. Телерадіожурналістика: стандарти, методи, технології. Навчальний посібник. Київ: Інститут журналістики, 2020. 192 с.
7. Гоян О. Основи радіожурналістики і радіоменеджменту. Київ: Веселка, 2004. 245 с.
8. Громадське радіо. URL: <https://hromadske.radio> (дата звернення: 27.05.2025).
9. Заволока А. Що потрібно знати про ранкове радіо? Анна Астровська про власний досвід. URL: <https://pressassociation.org.ua/ua/shho-potribno-znati-pro-rankove-radio-anna-a-strovska-pro-vlasnij-dosvid> (дата звернення: 21.05.2025).
10. Ідеальний дует: Сергій Кузін та Соня Сотник – один ефір на двох. URL: <https://www.radioroks.ua/programs/147-idealnyi-duet/3599-serhii-kuzin-ta-sonia-sotnyk-odyn-fyr-na-dvoykh/> (дата звернення: 25.05.2025).
11. Історія Радіо Промінь: 60 років в етері, перший хіт-парад та "Україна" Петриненка у часи Перебудови. URL:

- <https://suspilne.media/culture/452418-istoria-radio-promin-58-rokiv-v-eteri-per-sij-hit-parad-ta-ukraina-petrinenka-u-casi-perebudovi/> (дата звернення: 25.05.2025).
12. Козуб Р. Соціолінгвістичні переваги подкастів у процесі комунікативного навчання мови онлайн. *Молодий вчений*. 2020. №7 (83). 69-72.
 13. Кривка Е. Функціональні особливості радіореклами в соціальних комунікаціях. *Теле- та радіожурналістика*. 2019. Вип. 18. С. 171-178.
 14. Куликова Л. Специфіка ранкового шоу розважальної радіостанції «ХІТ FM». *Сучасна наука: комунікаційні аспекти XXI століття*. 2021. Вип. 1. С. 176-178.
 15. Лизанчук В. Основи радіожурналістики: підручник. Київ: Знання, 2006. 628 с.
 16. Любченко Ю. Виразальна система радіожурналістики: монографія. Запоріжжя: Видавництво «АА Тандем», 2016. 192 с.
 17. Мельник М. Різноманітність новітніх форм сміхової культури в медійному просторі України. *Культура і сучасність*. 2022. № 2. С. 24-29.
 18. Морозова О. Інфотейнмент як методика здійснення масово-комунікаційного впливу на аудиторію. *Стиль і текст*. 2012. Вип. 13. С. 239-245.
 19. Наше Радіо. URL: <https://www.nasheradio.ua> (дата звернення: 30.05.2025).
 20. Перший канал Українського радіо. URL: <https://radioua.net/ur-1/> (дата звернення: 28.05.2025).
 21. Полісученко А. Інтерактивність у ранкових передачах українських телеканалів. *Наукові записки Інституту журналістики*. 2013. №51. С. 91-95.
 22. Просто Радіо. URL: <https://prosto.fm> (дата звернення: 27.05.2025).
 23. Радіо «FM Галичина». URL: <https://radioua.net/halychyna-fm/> (дата звернення: 27.05.2025).
 24. Радіо «Power FM». URL: <https://powerfm.ua> (дата звернення: 22.05.2025).
 25. Радіо «Авторадіо Україна». URL: <https://avtoradio.ua> (дата звернення:

- 22.05.2025).
26. Радіо «Аристократи». URL: <https://aristocrats.fm> (дата звернення: 29.05.2025).
 27. Радіо «Байрактар FM». URL: <https://www.radiobayraktar.ua> (дата звернення: 25.05.2025).
 28. Радіо «Європа Плюс». URL: <https://europaplus.kiev.ua> (дата звернення: 21.05.2025).
 29. Радіо «Культура». URL: <https://ukr.radio/channel.html?channelID=3> (дата звернення: 25.05.2025).
 30. Радіо «Львівська Хвиля». URL: <https://lviv.fm> (дата звернення: 27.05.2025).
 31. Радіо «Люкс FM». URL: <https://lux.fm> (дата звернення: 29.05.2025).
 32. Радіо «Мелодія FM». URL: <https://www.melodiafm.ua> (дата звернення: 26.05.2025).
 33. Радіо «Перець FM». URL: <https://perec.fm> (дата звернення: 25.05.2025).
 34. Радіо «Промінь». URL: <https://promin.fm> (дата звернення: 23.05.2025).
 35. Радіо «Прямий FM». URL: <https://prm.fm/index.html> (дата звернення: 25.05.2025).
 36. Радіо «Хіт FM». URL: <https://www.hitfm.ua> (дата звернення: 25.05.2025).
 37. Радіо KYIV FM. URL: <https://soundcloud.com/kyivfm> (дата звернення: 25.05.2025).
 38. Радіо NV. URL: <https://radio.nv.ua> (дата звернення: 25.05.2025).
 39. Радіо Культура. URL: <https://radioua.net/kultura/> (дата звернення: 27.05.2025).
 40. Радіо Свобода запускає ранковий ефір «Свобода.Ранок». URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-hranok-proekt-radio-svoboda/32327355.html> (дата звернення: 25.05.2025).
 41. Радіо Трек. URL: <https://radiotrek.rv.ua> (дата звернення: 27.05.2025).
 42. Радіо: Голос, що об'єднує. URL: <https://artlibraryblog.wordpress.com/2025/02/13/радіо-голос-що-об'єднує> (дата звернення: 25.05.2025).
 43. Ранкове шоу «Заряджай!». URL: <https://www.radiobayraktar.ua/ranok/> (дата

- звернення: 22.05.2025).
44. Ранкове шоу «Зарядка». URL: https://lux.fm/rankove-shou-zaryadka_p1 (дата звернення: 28.05.2025).
 45. Ранкове шоу «Камтугеца». URL: <https://www.radoroks.ua/kamtugeza/> (дата звернення: 27.05.2025).
 46. Ранкове шоу «Ранкова хвиля». URL: <https://hromadske.radio/podcasts/rankova-hvylya> (дата звернення: 24.05.2025).
 47. Ранкове шоу «Хеппі Ранок». URL: <https://www.hitfm.ua/happy/best/pop/> (дата звернення: 22.05.2025).
 48. Скуратівська Я. В., Жежера Я. М. Ведення радіопередачі у формі гри. *Журналіст України*. 2002. № 2. С. 22-24.
 49. Українське радіо. URL: <https://ukr.radio> (дата звернення: 27.05.2025).
 50. Улюблене для чотирьох поколінь: історія Радіо Промінь. URL: <https://corp.suspilne.media/newsdetails/uliublene-dlia-chotyrok-pokolin-istorii-a-radio-promin/> (дата звернення: 25.05.2025).
 51. Усольцева Я. Типологічні особливості ранкового шоу на радіо. *Вісник студентського наукового товариства*. 2007. №9. С. 164-168.
 52. Цімох Н., Сорока А. Особливості прийомів інфотейнменту. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв*. 2018. Вип. 2. С. 30-39.
 53. Чепорнюк А. Інфотейнмент як нежанр медійної комунікації: функціонально-стилістичний аналіз. *Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика*. 2019. №37. С. 124-140.
 54. Чорна К. Інфотейнмент – жанр на межі інформації та розваги. *Вісник КНУКіМ*. 2019. №40. С. 27-32.
 55. Чорна К. Структурні компоненти інфотейнменту: інформаційна та розважальна парадигми. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2020. № 4. С. 203-209.
 56. Шальман Т. Ранкові інформаційно-розважальні телепередачі як одна із складових сучасного медіапростору. *Наукові записки Інституту*

журналістики: науковий збірник. 2012. Вип. 48. С. 152-157.

57. Шоу «Ранковий Двіж». URL: <https://www.nasheradio.ua/ranok/best/> (дата звернення: 30.05.2025).
58. McLuhan M. *Understanding Media: The Extensions of Man*. New York: McGraw Hill. 2001. 400 с.
59. Popular Types of Radio Programs. URL: <https://www.radioking.com/blog/popular-types-of-radio-programs> (дата звернення: 22.05.2025).
60. Postman N. *Technopoly: The Surrender of Culture to Technology*. New York: Vintage Books, 1993. 240 p.
61. Radio ROKS. URL: <https://www.radioroks.ua> (дата звернення: 25.05.2025).